

МАЛАЦЬ АРЯТЪ

ЧАСОПІСЬ
СЯЛЯНСКОЙ МОЛАДЗІ
ОРГАН ЦКЛКСМБ

XVIII
7442

№ 9-10

Тав. ВІНОУЕЎ
Старшыня Выканаўчага Комітэту Комінтэрна.

1925 г.

Да расстрэлу т. Ботвіна.

Тэлеграф прынёс нам кароткія весткі:

„8-га ліпня камуністам Ботвіным, юнаком 20-ці год, забіты сярод белага дня на вуліцы Львова вядомы польскі провокатар, відны дзеяч політычнай поліцыі—Юзэф Цэхноўскі“.

І яшчэ:

„У сераду ў Львове ў ваенна-папаявым судзе пачалося слуханьне справы Ботвіна, які забіў провокатара Цэхноўскага“.

І яшчэ:

„Раніцаю ў чэцьвер, суд вынес прыгавор. Ботвін прысуджаны да кары сьмерці на шыбеніцы, якая замяняецца расстрэлам. Роўна праз тры гадзіны пасля прыгавору Ботвіна расстралялі ў турэмным двары. Ботвін сустрэў сьмерць спакойна, адважна“.

У прапітаных крывёю пакутнікаў засьценка белай Польшчы вырасла новая магіла. Ня першая і не апошняя.

Рабочыя Польшчы, сяляне Заходняй Украіны і Беларусі, прыціснутыя ботам польскага жандара, маюць адзінага абаронцу ў асобе Камуністычнай партыі і Камуністычнага Саюзу Моладзі. Страх перад гэтай рэвалюцыйнай сілай, перад найбольш упартым атрадам рабочае клясы прымушае польскіх паноў дашуквацца найбольш бязьлітасных спосабаў барацьбы з камунізмам.

Добрыя ўжыткі царскай ахранкі знашлі ў панскай Польшчы найбольш спрыячую глебу.

Азеф (вядомы расійскі провокатар) стаў прыкладам для польскага ахранніка і слаўная „дэфэнзыва“ — цэнтрам провокацыі. Провокацыя вырасла ў сыстэму. У любой унутрана політычнай завадзе кіруючыя клясы Польшчы прыбягаюць да выпытаных сродкаў провокацыі, імкнучыся бомбамі, узрывамі і іншымі сэнасыямі адцягнуць увагу абнішчальных працоўных мас. Провокацыя сталае сыстэмай, якая ўжываецца з-за вышэйшых дзяржаўных меркаваньняў і проста з-за каханьня да справы.

У момант, калі мытніцкая вайна з Нямецчынай, зруйнаваўшая дзесяткі тысяч сялян-

немцаў, выселеных Польшчай, і сялян-палжаў, выселеных Нямецчынай, якая выклікала хуткі ўзрост дарагоўлі, спэкуляцыю і катастрофічнае патаненьне злата (польская грашовая адзінка), якое напамінае патаненьне маркі ў часы разгару нямецкай інфляцыі (выпуск вялікага ліку папярковых грошай),—у гэты момант як нельга больш выгодна расстрэлам „жыда-камуніста“ адцягнуць увагу польскіх працоўных гушч ад політычных і гаспадарчых няўдач на „сапраўдных“ вінавайцаў усіх бед і няшчасцяў.

Дзеля таго, каб мець нагатовое якое-небудзь пакушэньне, узмацнёна працаваў па даручэньню дэфэнзывы яе „дзеляч“—Цэхноўскі. Ён прыносіць бомбу на Венскі вакзал у Варшаве і „арыштаваны на месцы праступку“ „ад чыстага сэрца сазнаецца“, што атрымаў бомбу ад Багінскага і вязе яе Вечаркевічу.

Справа ўдачлівая і сканчаецца яна яшчэ больш удачліва „патрыотам“ Мурашкам, які прыстаўлены быў „дзеля аховы“ Вечаркевіча і Багінскага, пры іх адпраўцы для абмену ў СССР, і ў момант прыпадку патрыстычных пачуцьцяў які застрэліў обоіх.

Праз гэтыя дзеве магілы сьмела ідзе ўперад па таму-ж шляху гэрой дэфэнзывы. Узрыў ва унівэрсытэце, у часе якога гібне профэсар Ожэнцкі. Вынік—некалькім камуністам па 15 год катаргі, у тым ліку Ротэру і Масьлінскаму.

Шмат іншых учынкаў, і, урэшце ўзрыў у рэдакцыі сялянскай газэты „Валька Люду“. І не апошняя была-б справа Цэхноўскага, калі-б юнак-камуністы цэлкім стрэлам 8-га ліпня ня скончыў гэтай кар’еры провокатара і сакратара саюзу мэталістых, які вырас да высаты польскага Азефа.

Ботвін ведаў, што яго чакае лёс Энгеля. Ён ведаў, што помста за сьмерць Цэхноўскага будзе зыходзіць ад польскага пана, што польскі пан ня зьлітуецца над ім за гэта.

На старонках слаўтнай гісторыі гэройскай барацьбы польскіх пролетараў, Комсамолу і Камуністычнай партыі Польшчы—гэта ня першы і не апошні радок. І кіруючыя клясы Польшчы мобілізуюць праз продажных газэткаў грамадзянскага развагу, падрыхтоўваючы першыя пагромы камуністых у абарону, быццам, тэрорыстычнай тактыкі Камуністычнай партыі Польшчы. Аднак працоўныя гушчы Польшчы ведаюць, што гэты адважны крок самаабароны гэроя-юнака не зьяўляецца тактыкай усёе Камуністычнае партыі і Комсамолу Польшчы, і што, наадварот, увесь Камуністычны Інтэрнацыянал ніколі не стаяў на плячформе ідывідуальнага (асабовага) тэрору.

Рэвалюцыя—ёсьць масавая прымуса, а індывідуальным тэрорам часта дасягаецца адваротнае. Камуністычны Саюз Моладзі і Камуністычная Партыя Польшчы павінны рыхтаваць найшыршыя рабоча-сялянскія масы шляхам шырокай выхаваўчай працы, агітацыі і арганізацыі мас і працы ў профэсыянальных саюзах.

Успамін аб Ботвіне дарагі кожнаму комсамольцу і ніколі ён не забудзецца аніводным сябром мільённай арміі Камуністычнага Інтэрнацыяналу Моладзі ва ўсіх частках зямное кулі.

*Вечная памяць гэрою-юнаку!
Прэч катаў рабочае клясы!
Хай жыве аслабаненьне працоўных Польшчы з-пад азьвярэлых паноў!*

Выканаўчы Комітэт Камуністычнага Інтэрнацыяналу Моладзі.

МАЛАДЫ АРАТЫ

Орган ЦК ЛКСМБ.

Двухтыднёвая часопісь Сялянскай Моладзі.

№ 9-10

Жнівень 1925 г.

Менск

Міжнародны юнацкі рух і заданьні
комсамольца.

Сёння мы сьвяткуем 11-ты Міжнародны Юнацкі Дзень, дзень падагуленьня дасягненьняў, недахопаў у працы і заданьняў сусьветнага комсамолу. Адзінаццаць год ужо мінула з тых часоў, калі працоўная моладзь пачала яднацца ў саюзы з мэтай барацьбы з сусьветным капіталам. Гэта было ў 1914 годзе, годзе ўзьнікненьня, добра памятнай нам, імперыялістычнай вайны, калі працоўная моладзь выступіла са сваім голасам супроць імперыялістычнае бойні.

Цяжкая, упартая барацьба, барацьба за права існаваньня саюзаў працоўнай моладзі адбывалася і адбываецца да нашых дзён.

Пролетарыяты ўсяго сьвету меў і мае адзіныя імкненьні і мэты — гэта барацьба з яго прыгнятацелю-буржуазіяй, капіталізмам усяго сьвету, адкуль, яшчэ ў 1914 годзе ў гушчах пролетарскае моладзі

зарадзілася думка: еднасьць у міжнародным, сусьветным аб'яднаньні. Але

Гравюра т. Кашкеля

М. Ю. Д.

добра ведалі і ведаюць капіталісты, што значыць рух моладзі ў комуністычным напрамку. Гэта для капіталістых — кол у магілу. І капіталізм упарта вядзе змаганьне супроць гэтага руху рознымі шляхамі: не дазваляе арганізоўвацца моладзі легальна, лепшых, перадавых таварышоў (Карл Лібкнехт і інш.) кідае ў турмы на некалькі год, адчыняе свае буржуазныя саюзы моладзі (хрысьціянскі і інш.) каб, як-небудзь захапіць шляхам абдурачваньня працоўную моладзь у свае саюзы, і буржуазнай моладзі мець месца згуртаваньня з мэтай барацьбы з працоўнай моладзьдзю.

Да 1919 году на ўсім сьвеце ня было адзінага асяродку, які-б кіраваў міжнародным рухам працоўнае моладзі.

Адна стыхійны ўзрост, ня гледзячы на ўціск буржуазіі, ліку сяброў саюзаў працоўнае моладзі, прымушае правадыроў гэтага руху склікаць сусветны зьезд дэпутатаў моладзі—імя якому—Першы конгрэс працоўнае моладзі, і закладае Комуністычны Інтэрнацыянал Моладзі.

Ужо да першага конгрэсу КІМ'у (які адбыўся ў Бэрліне) існавала 14 саюзаў працоўнай моладзі з агульным лікам сяброў у 229.000 чалавек.

Да чацьвертага конгрэсу КІМ'у (1924 г.) лік саюзаў узрос да 60, з агульным лікам сяброў у 1.000.000 чалавек.

Як бачым, наш міжнародны юнацкі рух расьце, шырыцца з кожным годам, становіцца, як сказаў на сьвяткаваньні пятых угодкаў КІМ'у т. Зіноўеў, сапраўдным магільшчыкам капіталізму, буржуазіі.

Цяпер, пры сьвяткаваньні ХІ Міжнароднага Юнацкага Дня, мы паглядзім, падагулім вынікі працы, паглядзім, у якім становішчы знаходзяцца саюзы моладзі, уваходзячыя ў склад Комуністычнага Інтэрнацыяналу Моладзі.

Сёньня па ўсім сьвеце мы маем два лягэры. Адзін лягэр гэта Саюз Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік, у якім жывем мы, улада дзе знаходзіцца ў руках дыктатуры пролетарыяту гораду і вёскі, і другі лягэр гэта буржуазныя дзяржавы, пачынаючы ад нашай суседкі Польшчы і канчаючы далёкай Амэрыкай, Гішпаніяй, Японіяй, дзе ўлада знаходзіцца ў агідных лапах, пакуль што, магутнага капіталу, дзе рабочыя і сяляне знаходзяцца ў залежнасьці ад тамтэйшай буржуазіі, дзе ня толькі селяніну альбо рабочаму не дазваляюць узяць лейцы ўлады, але забараняюць барацьбу свае інтарэсы, змагацца за сваё права існаваньня на сьвеце.

Вядома, між імі вядзецца барацьба не на жыцьцё, а на сьмерць.

І той пролетарыят (а яго больш чымся буржуазіі), які знаходзіцца яшчэ пад абцасам буржуазіі, вядзе барацьбу з ёй, працягвае рукі да нас, у свой пролетарскі лягэр—СССР.

Моладзь, як адна з актыўных перадавых сіл змагальніка-пролетарыяту гэтак сама змагаецца за сваю лепшую будучыну.

На штандары гэтага міжнароднага руху крывавамі літарамі напісана—барацьба, адкуль гэтая барацьба і вядзецца ўпарта, рашуча, дапамагаючы сталым рабочым і сялянам весьці барацьбу за лепшую будучыну сваіх дзяцей.

У нас у СССР—абставіны працы саюзу, разьвіцьцё і пашырэнне яго працы інакшым чынам у тых краінах, дзе ўлада ў руках буржуазіі і згоднікаў з ёй—соцыял-дэмократаў.

Існаваньне Комуністычнага Саюзу моладзі ў СССР, дазволена ўладаю, легальнае.

Ня тое мы бачым у капіталістычных дзяржавах. У Гішпаніі, Португаліі, Італіі, і ва ўсіх іншых дзяржавах, Комуністычныя Саюзы моладзі ўладай не дазволены, існаваньне іх забаронена, вядуцца суровыя праследваньні і ўціск з боку ўлады. І аднак, ня гледзячы на нелегальнасьць, ня гледзячы на недазваленьне існаваньня саюзаў, праца з кожным годам, на страх буржуазіі, узрасла, абхопліваючы ўсё большы і большы лік моладзі ў свае шэрагі, моладзь праводзіць актыўную працу сярод жыхарства, змагаецца з уладай буржуазіі рознымі спосабамі—пачынаючы ад распаўсюджаньня проклямацый саюзу і партыі, канчаючы выкананьнем прыгавораў партыі і саюзу над провокатарамі, правядзеньнем масавых мітынгаў, сходаў, дэманстрацый.

Дзьве розніцы: у СССР руху пролетарскае моладзі ніхто не перашкаджае, ён што дзенна расьце, кожны дзень прыносіць новыя соткі комсамольцаў, якія, вырашышы, адукаваўшыся балшавіцкай, ленінскай тактыцы прыдуць на зьмену нашым бацьком-рабочым і сялянам у будаваньні свае дзяржавы; у краінах капіталу кожны дзень прыносіць страты з ліку сяброў. Комсамольцу буржуазнай краіны кожны дзень пагражае захапленьнем яго ў кіпцюры поліцыі, у засьценкі турмаў, пагражае зьдзекамі, катаваньнем і нават карай сьмерцю.

У цяперашні час, калі буржуазія ўсю сваю ўвагу накіравала на змаганьне, упартае змаганьне з рэвалюцыйным уздымам настрою рабочых і сялян, калі „здань комунізму“ павісла над буржуазіяй ня толькі Эўропы, але й Азіі, Амэрыкі, Афрыкі і Аўстраліі, калі прыгнечаны імперыялістымі Кітай пачаў абуджацца, калі ў колёніях Ангельшчыны, Францыі, Гішпаніі адбываюцца паўстаньні за паўстаньнямі побач з нацыянальным за соцыальнае аслабленьне працоўнай моладзі ўсяго сьвету, а ў тым ліку і моладзі Савецкай Беларусі, трэба быць нагатовым, памятаючы лёзунг на штандары Сусветнага Комуністычнага Саюзу Моладзі—барацьба з капіталам, уся ўлада ў рукі рабочых і сялян усяго сьвету.

Іл. Барашка.

I.

За вялікай турэмнай сьцяною,
У пахмурай і сумнай каморцы
Ў неба гледзячы, з цяжкай журбою
Ля вакна прытулілісь два хлопцы.

Ў небе сонейка ясна іграла,
Стромка лёталі птушкі, пяючы;
А тых хлопцаў жуда заядала,
Выганяючы сьлёзы гаручы...

Сумавалі яны, бы саколы
Па навекі загубленай волі,
„Глянь, во птушкі лятаюць вакол
„У іх свабоды і шчасьця даволі.

„Эх! Чаму гэта мы не лятаем?
„Эх! Чаму мы людзьмі нарадзілісь?!
„Нас у турмах тады-б ня трымалі,
„Мы-б аб волі сваёй ня журылісь...

„Але мы нарадзілісь людзьмі,
„Трэба выканаць доўг свой вялікі—
„Трэба ўпарта змагацца з панамі,
„Бо яны нас дзяруць, як ты лыкі...

„Мы вялікую справу рабілі,
„Пану крыкнулі: Жыць нам давай!!!
„Вось за гэта нас ўчора судзілі,
„Заўтра жыццёю мы скажам: Бывай!“

II.

Яшчэ ноч са зямлі не схадзіла,
Чуць сьвітала на ўсходзе зара
Іх поліцыя ў лес прыкаціла,
Дзе вялікая села гара.

На гары скрозь імглу цёмнай ночы,
Два слупы ды з пяцямі чарнеюць,
І ад крыўды заплакалі вочы—
„Бы сабак... нават кулі шкадуюць!..

Колькі крокаў—і бедныя хлопцы
Ой з пятлёй ды на шыях стаялі
На гатовай, сасновенькай лаўцы
Ды апошняй хвілінкі чакалі...

Колькі думак у іх праняслося
Ой ды ў гэты кароценькі час:
„Вось хвілінка—і вось асталася
„Толькі цела—няма ужо нас...

„Але справа працоўных ня згіне,
„Ў пух патрушацца панства кароны;
„Селянін пану сам пятлю ўскіне
„Двух няма—асталіся мільёны!

„Ас... два... тры!“, загудзеў чыйсьці голас
І зваліліся лаўкі пад імі,
Загайдаліся хлопцы, бы колас,
Захрыпеўшы грудзьмі сваімі...

III.

А назаўтра у роднай хаце,
Там, дзе хлопцаў жандары ўзялі,
Сірацінка сядзела—маці
І ракой яе сьлёзы цяклі...

Ціха. Пуста. Пахмура ў хатцы.
Дзе вясельня дзелісь сыны?
Б'ецца птушкаю сэрца маткі
Енчыць матка: „Мае сакалы,

„Дзе за працаю сьпеў ваш галосны?!
„Дзе бадзёрыя гутаркі, сьмех?!
„Не пабачу. Ня ўчую, бо злосны
„Пан ад маткі вас скраў на век!“

Гэй, матуля! Ня плач, ня журыся!
Не аднэй табе гэткае гора,
Сёньня сьлёзы у рэчку зьліліся,
Заўтра іх набяжыць цэла мора!

Плачаш моцненька ты не адна,
Ёсьць на сьвеце гаруха другая,
Што ня ведала шчасьця. Яна—
Беларусь наша, матка радная!

Плача сумна яна над сынамі,
Што ляглі паміж родных абшараў,
Але й помніць: ня вернеш сьлязамі
Рэвалюцыяй ўзятых ахвяр.

Ул. Кавалёў.

У купальскі дзень.

(абразок з комсамольскай працы).

Дзень Івана Купалы. Сонейка выкацілася з-за бору і сваімі ласкавымі, цёплымі праменьнямі бегала па лістках росных расьлінак. На дварэ ў дваццаць галасоў крычалі куры. Працяжна й прыемна кувала зязюля на Паўлавай ліпе.

Комсамалец Ціт падняўся з пасьцелі, старанна апрануўся, узяў учора атрыманы № 6 „Маладога Аратага“ і вышаў у агарод. Ён любіў заўсёды рана ўставаць, а тым больш у сьвяточныя дні, калі спакойнай можна што-небудзь пачытаць і напаіць сваю постаць чыстым паветрам.

Ціт сеў на прэкрэці, разгарнуў часопіс і пачаў чытаць апавяданьне „Зоська“. Чытаў з вялікім захапленьнем і нябыталымі перажыткамі. У сучасны момант яго твар—быў кніжкаю. На ім мільгала то белаяпанская окупацыя, то партызаншчына. Словы: Андрэй, Зоська—напаміналі яму партызан свае і суседніх вёсак.

Ціт пакінуў чытаць... У яго ваччу мільгала панскія здзеки над братамі і дзядзькам. Старэйшы брат, каб ня бачыць больш такіх здзекаў, як пакінуў вёску, так яшчэ і сёння да яе не звярнуўся. Дзе ён—ніхто ня ведае.

А такі слаўны быў хлапец. Уся вёска любіла яго, моладзь паважала і заўсёды з зацікаўленасьцю слухала яго словы.

Часам узьбяжыць на памяць маткі сын, заплача яна бедная, пакоцяцца па твары буйныя каплі сьлёз, сьцісьне нешта старыя, худашчавыя грудзі, тады яна пакідае хату і йдзе ў гульню... Ня хоча паказваць свае сьлёзы дзецям.

Ціт усё гэта разумеў і чым мог супакойваў матку. Пры ёй ён стараўся ня плакаць, хацеў паказаць сваю ўтрыманасьць і моц, але як дзе аднаму прыпомніцца ўсё гэта, тады мімавольна вочы заплываюць сьлязьмі...

Ціт падняўся... — Эх! каты... крыва...пійцы!— у поўголоса прагаварыў ён.

— Хутка 11 ліпня... Дзень вызваленьня... прыходу чырвоных... Як гэта, каб добра адсьвяткаваць, каб пакінуць яшчэ ў большай памяці ўсе белаяпанскія „гасьцінцы“?

Увашоў у хату, узяў шапку і вышаў на вуліцу. Прыпомніўшы, што учора прыехаў з Менску студэнт-комсамалец Кірыла Трэскін—пашоў да яго.

Трэскін чытаў тэзісы ЦК партыі для дакладу аб 11 ліпні. Убачыўшы Ціта, пакінуў чытаць і пачаў распытваць, як яны рыхтуюцца да сьвяткаваньня дня вызваленьня.— Хто тут будзе рыхтавацца,— пачаў Ціт,—адзін я во бегам і ня ведаю, што рабіць. Прышоў да цябе, ты павінен мне дапамагчы.

— Калі ласка! з вялікаю ахвотаю!

— Што, браток Кірыла, рыхтавацца, калі жаднай дошкі ў школе няма: няма дзе сесьці і няма з чаго сцэну пабудаваць,—бедаваў Ціт.

— А хіба-ж нарэзаць ня можна?—пытаў Трэскін.

Пагаварыўшы троху, хлопцы знашлі неабходным пайсьці на стары магільнік, зрэзаць пару са-сон і нарэзаць дашок.

Кірыла ўзяў тапор, Ціт—пілку і пашлі ўздоўж вёскі. Па дарозе да іх далучаліся хлопцы—дапрызыўнікі і пераменьнікі.

На задуманае хлапцамі вельмі гарача адзынуўся сябра сельсавету т. Пабедны і дастаў пару падоўжных пілак.

Адзін дапрызыўнік узяў гармонік і вясёлая групка хлапоў пад зыкі гармоніку пашла далей.

Як заўсёды ў сьвята, старыя сяляне павыходзілі на вуліцу, паселі на прызьбе і талкуюць—хто аб чым.

Прачуўшы, што комсамольцы з хлапцамі ідуць на могілкі рэзаць дошкі, ды яшчэ вялікім сьвятам—„Купальлем“, больш заможныя гаспадары паднялі вэрхала.

—Так мы ім,—чуўся з грамады хрыплы голас заможніка,—дазволім рэзаць сосны? Хай вырасьцяць, а потым, што хочучь хай тое і робяць! Сьпіктакаль гатуюць... Вядома-ж нехта на яго пойдзе!

Некаторы час маўчаньне. Потым парушыў яе адзін, нізкага росту, селянін сваім адказам першаму:

—Што табе шкода? Няхай рэжучь ды майструюць. Ня пойдзеш ты, так дзеці сходзяць, а яны гэтымі шпіктаклямі вельмі цікавяцца.

Бачаць хлопцы, што і сяляне за імі, зацягнулі частушкі і шпарчэй пашлі на магільнік...

— Ш-шась—шась, ш-шась—шась,—запела вострая пілка.

—Гак! Гак!—застукаў сталёвы тапор.

—Г-ро-рох!—рухнула на зямлю стройная, тоўстая сасна.

Прыняліся за працу. Усё так любя і прыемна.

Схапілі хлопцы бярвяно, як лярынку палажылі на казлы. Узлез Ціт на верх, стаў босымі нагамі на смольнае, яшчэ жывое, дрэва, пара хлапоў узяліся за ручкі ўнізе, зашаптала пілка і пасыпала жоўценькае пілавіньне-крупкі.

Гармонік ня сьціхае. Песьні і сьмехі доўгаю хваляю плывуць у вёску.

Прышла чарада дзяўчат. Яшчэ больш напоўніўся стары магільнік маладымі песьнямі і сьмехам. Больш вёрткія і дасьціплыя дзяўчаты—вучацца пілаваць...

Праца скончана. Вясёлая арава хлапоў і дзяўчат накіравалася ў вёску. Сяляне, як быццам, іх чакалі. Уся вуліца запоўнена чырвонымі хусткамі і сівымі бародамі...

Сьціхнуў гармонік. Суняліся хлопцы, пагутарылі з сялянамі аб „Купальлі“, адказалі на запытаньні і яшчэ з большым запалам пашлі да хаты.

Сонца схавалася ад людзкога вока. Ціт узяў пад паху балалайку і зайграў „Лявоніку“. У яго на душы было вялікае сьвята. Ён бачыў вынікі свае працы.

А каля школы ляжала куча беленькіх, новенькіх дашок.

Зьм. Паваротны.

ВЕРШЫ

Я ўспомніў сягодня дзя- цінства.

Песьню жнеяк у полі пачуўшы,
Я ўспомніў сягодня дзяцінства,
Як яно мяне, ў лапці абуўшы,
Гнала пасьвіць кароўкі на ржышча.

Не сваё тады пасьвіў я стада
Ды на гонях таксама чужацкіх,
Ў аднаго толькі ўмёршага дзеда,
Майго дзеда, зямлі было сажань.

Я служыў за кажух абарваны
Ды за панскія боты нязноскі,
За бізун, што рабіў часта раны
Ды за лаянку-крык аканомскі.

Але песьня сягодня ня тая,
Што паялі калісьці там жнейкі,
Дык мінуўшына скоро зьлятае,
З маіх думак, бы з ветрам авейкі.

Я пазбыўся пражытых гадочкаў,
Што кавала няволя іх путам,
І вось сёння ў радок комсамольскіх
Ў мяне радасьцю сэрца акута.

Бо ад цяжкага сёння прыгону
Не асталася нават і сьледу,
На шырокім жыцьцёвым загоне
Новым плугам арэ шчасьце глебу.

С. Шушкевіч.

Беларусі.

Я помню дні... Паўстаньнямі палалі,
Палалі вёскі й сэрцы мужыкоў...
І ружавелі зарывамі далі...
Сьціхаў над краем звон акоў.

Я помню дні... Дваццаты партызаніў
Сярмяжнай рацьцю ў эрэб'і ды лапцёх.
Шумелі дні...

Пажарамі й паўстаньнем
Ўставала новае жыцьцё.

Шумелі дні... Адзеўся край у чырвань,
Пабедай сыягі веялі ўгары.

Дваццаты быў...
І панства з корнем вырваў
Магутнай сілы ўзмах-парыў.

А з-за палёў стаптаных, зьбітых коньмі,
А з-за пажарышч, дзе йшчэ дым ня зьнік,
На новы шлях, на шлях магутна-вольны
Ўставалі дні...

Другія дні.

О, вольны край! Ня будзешь больш ў няволі!—
Ў грудзёх магутнай сіле не астыць...
І к новаму ў чырванавейныя раздольлі,
Мы клалі новыя масты.

Алесь Звонак.

Ой, вы кудры...

Ой, вы кудры, хлапца чорна-русыя,
Вы чаго завіліся так хмелем?
Разгадаць вашых дум не бяруся я,
Не бяруся і іх памеліць.

Сочнай песьняй ня думаў чарпаць я
Глыбіню нявыразных слоў.
Хіба-ж лепей змаўчаць апатыяй,
Як маўчаў сіня-карым бровам?

Можа гэтым падумаеш здрадзіў?
Ды аб чым-жа было гаварыць...
Мо' аб тым, што ў блакіце акрайцам
Белы месяц хмурынкі парыў?

Ці што зорка ўдалі за прысадам
Старчаком шуганула ў палосы?
Не, ня трэба, ня трэба адгадаць
Цяплыню шаўкавістых валос...

...Мы сьмяяліся сьмехам нясьмелым,
Як сьмяецца раса ў раннім сонцы.
Мае грудзі гарэлі і млелі,
А я думаў: ну, проста спрасоньня.

Заламала мне рукі дзяўчына,
Прыхілілася тварам агністым.
Хіба-ж сэрца душа не адчыніць,
Як схіліліся бровы нізка?!

Саша... Саша... а болей змаўчу я.
Толькі вочы, як тыя вугольлі...
Я ня ведаў дзяўчыну другую,
Каб жацьцё ўскалыхнула болей.

Я спытаўся: (ну, неяк зьнячэўку,
Можа й дрэнна таму, што ў суботу)—
Слухай, Саша, а як з ячэйкай
І даклад аб паветраным флёце?..

І ўспырхнула птушкаю дзікай,
Закружылася, як вір, галава.
—Прабачай, ужо дзесяць гадзін...
...Зашаптала ў тумане трава.

* * *

Чаму ўспомніў цябе я у песьні,
Бо ня ведаў яшчэ другую.
Ўскаланулася сэрца, Алесь,
Праз цябе, праз цябе маладу.

Ой, вы кудры хлапца чорна-русыя,
Вы чаго завіліся так хмелем?
Разгадаць вашых дум не бяруся я,
Не бяруся і іх памеліць.

А. Якімовіч.

У хвалях жыцьця.

(Апавяданьне).

I.

...І хто яго ведае як гэта трапілася?

Заўсёды так у жыцьці: з маленькага няпрыкметнага вырастае вунь якая граміла, з аднаго ненарокам кінутага погляду, з цікавага ўзгляду раджаецца глыбока гдзесьці ў сярэдзіне толькі іскра нейкай нераўнадушнасьці, якая потым гарыць каханьнем...

А то і зразу.

Зразу ўсхліпвае і абхапляе ўсю істоту палкае і засмаглае каханьне, каханьне, якое нічым утушыць немагчыма...

Так і ў Анелькі—дагэтуль жылі, можна сказаць, суседзьмі былі, часта сустракаліся, але ніколі гэтага ня было, як сягоньня...

Яшчэ з паўдня Анелька ведала, што вечарынка на хутары будзе і захацела схадзіць туды, час правесці, а то ўжо дома надакучыла швэндацца без адпачынку каля гаспадаркі.

— Хоць прайдуся, весялей будзе!..

І здаволена Анелька ўсьміхнулася ўсьмешкай маладой, сакавітай... Вусны пацалункаў просяць.

Задумаецца крыху, а потым, страпанецца птушкай злоўленай і зноў пачне ўвіхацца каля гаспадаркі спрытна, жвава.

— Хутчэй-бы спарадкаваць усё... Кончыць!

Як і заўсёды, Анелька на вечарыны вясялай была, гуляла, песьні пела, з другімі дзяўчатамі розныя гульні выдумляла. Пазайздросьціць толькі яе вясяласьці; здаецца пазычыў-бы, хоць на гадзіну яе гарэзьлівасьці, бурнай нясутрыманай радасьці...

Ды як-жа гэта?.. Немагчыма?

Ох магчыма! Трэба толькі сыйціся з ёй, зірнуць у яе васількова-льняныя вочы, падставіць сваё сэрца пад гульлівы дождж яе заразна-вясёлых слоў—як і не агледзішся, а ўжо сам захоплен вясяласцю і радасьцю існаваньня...

Тады песьні плешчуцца...

А тут адчула Анелька, нібы промень якісь працяў яе, нешта зарупіла ўгледзецца ў вочы яго... Заўсёды бачыла, а сёння ўгледзелася.

У разумна-карых Пятрусёвых вачох агонь палыхаў, у іх рвалася на волю сіла, жаданьні, пачуцьці нязьведаныя... Гэты прамяністы агонь абхапіў ужо яе, Анельку, і закружыў у дзівосным карагодзе думак і пачуцьцяў розных... Гэты погляд да сэрца дашоў і расплыўся шырока, напаўняючы цяплом прыемным...

Глянула Анелька на Пятруса ды ўжо ня так, як калісь і на другіх...

Погляд яе вочак гэтак сама для Пятруса абяцаў шмат.

А потым і рупіць стала. Куды не паверніцца ён—там і вочы яе. І паказалася Анельцы, што ўсё ў яго прыгожа, усё яму да твару, спадабалася раптам ёй і рухі яго, жартаўліва-вясёлыя словы, паходка. Толькі вочы яго колкія вельмі, глядзець у іх немагчыма.

Але гэта цяпер—а там пройдзе!

Вышла на двор прахаладацца, за ёю Пятрус. Падышоў да яе, за руку ўзяў...

— Анелька, пройдзем!?

— Ідзём!

Сказала Анелька і спужалася сваіх слоў, гэтак адкрыта, бяссорамна, першы раз...

Хадзілі доўга па-сьцежцы, што вужакай круцілася каля хутара, ноч нямая туліла іх.

А потым дамоў яе правёў, гаварылі шмат аб чым, аб жыцьцёвым, жартавалі. Але каб цяпер папыгаў хто ў іх, аб чым была першая гутарка—напэўна не сказаў-бы ніводзін.

Ляжала Анелька на ложку, песьцячы ў мяккай цёплай пасьцелі сваё маладое крамянае цела, хуталася валасамі доўгімі, пшанічна-льнянымі, а ў галаве думкі... Непакойна-ліпучыя, надаедлівыя, усё Пятрусёвы словы лагодна льюцца, пераліваюцца, сьмех яго ў вушшу музыкай аддае...

А ў вачох Анелькі... Ці ты іх самкі, ці рашчыні і глядзі ў бяздонь цемнаты—усё роўна ён мітусіцца... Сьмяецца, дражніць, у абоймы схапіць жадае...

І назаўтрае таксама. То работа пішчом лезе ў рукі, то кінучь-бы яе, стаць і думаць-марыць аб вачох карых на твары любым... аб Пятрусь.

— Няўжо... няўжо люблю?

Спуджана-радасна кіне сабе Анелька, і ўсьміхнецца, а потым уздыхне, і зноў за працу.

Бягуць дні. А на сэрцы ў Анелькі што робіцца—ня высказаць. І стала ўжо перад ёй у поўную шырату, што жыцьцё яе—гэта каханьне яго, Пятруса, шчасьце—абнімкі яго жартаўліва-недарэчныя, радасьць—пацалункі яго вогністыя...

Стаю млява-пагодны дзень, адзін з тых дзён, якія рэдка калі бываюць у Пятроўку. Ветрык-сваволец дзяцёнкам качаўся па кустох, разьдзьмухаў высокую траву някошаную, перабіраў і расьцярушваў пакосы і казытаў твар Анелькін.

Тады апусьціць граблі яна, успрэцца на іх і вочкамі блакітнымі ў лес цьмяны ўцячэ. А то кінецца ў валок пахучы, схапіць колькі можа ў абоймы сена сьвежага, камяком прыцісьне да грудзей сваіх пухлых, аж зубкі сашчэрыць і ў істому адкінецца дагары закінуўшы рукі за голаў...

У адзін з такіх уздымаў, Анелька лежучы ў сене марыла і цераз хвалючую страсьць кінула:

— Люблю яго!.. Люблю, вот што!..

А ветрык-жартаўнік падхапіў ужо і мала таго, што ўсюды разьнёс ненарокам выказаную думку-мару дзяўчыны, а і да вушэй мацеры датарабаніў...

— Анелька?.. Каго-ж гэта ты любіш?.. Бацьку свайго?..

Кінула погляд яна на мацеры, чырваньню суніцы твар яе ахварбаваўся, вочкі пялёнкай сорама зацягнуліся, але бегаюць у іх агоньчыкі ўпэўненасьці выказанага і рашучасьці.

А ў мацеры ў куткох вуснаў сьмех гуляе. У вачох нешта, што і згадаць трудна. Пэўна ўспомніла і яна свае годы маладыя, увабраныя ў вясноўскія кветкі каханьня, а тут ужо і дачка...

— Я так сабе, мамка!.. От нешта ўспомнілася!..

І ўтупілася, урылася глыбока ў валок Анелька, сорамна неяк стала, што зманіла матцы.

— Успомнілася... Пятрусь успомніўся... Ой, глядзі дзеўка!..

І хто яго ведае што рабіць?.. Ні-то стыдацца трэба слоў гэтых, ні то баяцца... Але Анелька паднялася і зноў пачала варочаць сена, хоць-бы ён не стаяў так у ваччу...

— Значыць ужо бацькі ведаюць... Ведае маці, ну, пэўна, ведае і бацька. А ні разу не заікнуўся пра Пятруся... Але што там... Няхай ведаюць!..

І радасьць сэрца працяла.

Вечарэла. Сухое сена тлела араматам адмёршых красак. З балота плыло крахтаньне і куваканьне жаб, траскуча дзёрся ў кустох дзяргач. Маці наперад пайшла. Анелька нечага прысталася і ішла адна, любуючыся хараством вечара. Анелька, як здавалася ёй, піла ўвесь гэты аромат, усё здаровае паветра.

І жыць зажадалася жыцьцём шчасліва-непарушным, поўным радасьцей нязведаных...

Гэта магчыма, абы быў каля яе Пятрусь.

І раптам, ён. Загарэлы з касой, граблямі на плячо, з весела-разудалай песьняй, Пятрусь варочаўся дадому з сваёй пожні.

— Анелька, любая...

З радасьцю непадробленай, з усмешкай шчаслівай падышоў да яе Пятрусь.

— Пятруська... Як-жа гэта?!

І абняла адной свабоднай рукой за плечы Пятруся. Ёй жадалася зусім адкінуць граблі, і гэтыя загарэлыя дужыя рукі свае закінуць яму на шыю і сьціснуць да болі.

— Анелька, сядзь... Усё роўна работы не пераробіш, напрацавалася, відаць, і так дужа, можна адпачыць...—і сам, палажыўшы касу з граблямі, сеў пад арэшынай. Пасядзім трохі, дамоў паспееш... Ды мы і так ніколі пагаварыць ня можам...

— Праўда, Пятруська!

І міжвольна апусьцілася побач з Пятрусём Анелька. Радасна было, што з любым чалавекам адзін-на-адзін сядзіць, не баіцца яго, але сполах бярэ, як хто падгледзіць іх ды бацьком тады перабрэша...

— Эг, чорт яго бярэ!.. Што будзе, то будзе... Усьміхаецца Пятрусь усмешкай добрай, радаснай і Анельку захапляе гэта радасьць, яна туліцца бліжэй да яго, цела сваім уздыгвае...

— Анелечка, я сёння ўсё ўжо скажу. Даўно меціўся, а усё ня было як, не выпадала, а сёньня і ня думаў нават. Паверыш, дарагая, нешта ты моцна і назаўсёды засела вось тут, у грудзях маіх... Не даеш мне сну, думаць інакшых думкі, акрамя

аб цябе, спакою не даеш... Даўно хацеў сказаць, а вось не рашаўся ўсё...

Анелька, прынамсі, чакала гэтага, але пры першых яго словах сэрца яе неяк зашчымяла, у вачох сьнег зацярушыўся...

— Выкінь Пятрусёк, калі я вельмі табе спакою не даю... Я так, здаецца, ніколі не хачу табе рабіць. Я хачу, каб ты вясёл быў, заўсёды, каб...

— Калі-ж не магу!.. Ведаеш, Анелька, не магу!.. Ты гэта і сама добра ведаеш, толькі кажаш зусім другое... Ты мая павінна...

— Як твая?..

Не здагадалася адразу Анелька.

— Мая!.. Значыць жонкай маёй павінна быць... Каб назаўсёды разам былі, ды пілі з адной чаркі, шчасьце сваё... Ну што, цяпер ведаеш, Анелька?

Спортыўнае выступленьне піонэраў.

— Ведаю!..

Ціха кінула яна, і, схіліўшыся пачала скубыць траву каля сябе. А потым як-бы ўздумаўшы.

— Пятруська, дык я яшчэ маладая... Замуж не пайду, ды і бацькі не аддадуць.

— Аддадуць, Анелька! Мы-то калі што, дык і бацькоў мала пытаць будзем... Проста... Абы толькі любілі адзін аднаго... Ну, а як ты мяне?.. Анелька?

Ізноў змоўкла яна, толькі ўсхліпнула вочкамі васьліковымі, абцярушанымі ценью даўгіх павек, ды па малочным тварыку чырвань зарніцы адбілася... Зірнула зноў у вочы яго і... раптам абхапіла рукамі шыю Пятрусёву.

— Пятрусёк, міленькі... Ды я люблю цябе... Люблю, як жыцьцё сваё, як сябе... Я без цябе, не магу...

Вугольлем гарачым загарэўся Пятрусь, сьціснуў стан яе хрупка-крамяны...

Вуснамі сваімі яе гарача-сакавітыя знашоў, упіўся ў іх... аж галава закруцілася...

Вечар прыпаў к цёплай зямлі і настаражыўся. А ветрык трапеў і сьцішка падслухваў гамонку ды жарты недарэчныя...

— Пятруська!.. Пят...

— Кахаеш?
 — Любая, кахаю!
 — Любы! Пятруська!
 І ночка засьцілала сваім коўдрам іхнія цені.

II.

Не адзін так вечар правялі Пятрусь з Анеляй, упіваючыся шчасцем узаёмнага каханьня. Ведалі добра пра іх каханьне і бацькі, як Анелькі так і Пятруся. Пятрусь толькі выжыдаў часу, каб як скруціць вясельле з Анелькай. Але не ўдалося. Чуткамі ўскалыхнулася вёска, што палякі-памешчыкі, якіх Савецкая ўлада выперла з іхніх маёнткаў і пусьціла бадзянца па Польшчы, гэтыя памешчыкі самі і з жаўнерамі, на свае грошы нанятымі—ідуць сюды ў мужычую старонку, каб зноў асесьціся тут.

— Ну, дзяла будуць самыя што ні наплёвыя, калі яны прыдуць!..

— Дадучь колькі ня хочыш, у гэтую...

— Ого!.. Яны цяпер, як ваўкі галодныя...

Так гаварылі паміж сабою сяляне, сабраўшыся кучкамі ў сьвята.

Гаварылі шмат, дагадваліся, што будуць паны катаваць іх, зямлі не дадуць, а і тую адбярдуць, якую атрымалі...

— От глядзі ты, за Савецкай ўладаю ўжо нам палепшала. Зямлю з сенакосамі панскія падзялілі, куды свабодней стала...

— Не хваліся!.. Як прыдуць паны, дык назад адбярдуць... Ня будуць глядзець табе ў зубы!

— Ці чорт ім?.. А зрэшты ўсё можа быць!..

І ўжо спуджана прыслухоўваліся сяляне к прыкрым навінам.

Аднойчы камісар вайсковы з чырвонаармейцамі ў вёску заехаў і сход сабраў. Як заўсёды (а тут асабліва ў такі трывожны час) на сход прываліла ўся вёска, моладзь—тая наперадзе!..

— Дарагія таварышы! Паны, якіх мы прагналі адсюль, а іх маемасьць і зямлю вам, сялянам аддалі—ізноў хочучь прысьці сюды, каб запанаваць у сваіх маёнтках, жыць у багацці і золаце, а вам даць: голад, зьдзекі за перажыты імі страх, бізуны, і сьмерць за адабраную ў іх зямлю... Вось што для вас, сялян, гатуе польскі пан з наймітамі сваімі, якіх вядзе за сабою...

— Ня будзе гэтак!.. Маць яго дрындалы!.. Ня так!..

— Спыхнуць яму, а не зямлю, на якой дзяды нашы крывавымі мазалямі хлеб калупалі!..

— Мы і без паноў пражывем... Бальшавік няхай!..

— Даць гарту!.. Жалеза яму, а не зямлі.. Адбіць трэба!..

Папала грамада на разухабістую... І прарвалася. Моладзь тая гарой стала, адно даводзіць:

— Дык што-ж і рукі палажыць?.. Абараняць!.. Абараняць!..

— Ну дык як абараняць?.. У шэрагі арміі трэба!..

Кінуў думку сваю Пятрусь.

— У дабравольцы!..

Загарэліся вочы ў камісара, чырвонаармейцы ўсьміхаюцца радасна; новая сіла прыбывае...

— Адно толькі выйсьце ў нас, у дабравольцы хадзеце!..

Зноў раўнула і загула грамада галасамі рознымі, з-заду кулакі вясковыя кракталі.

— А бач куды гне злодзей?! У дабравольцы!.. На які чорт!.. Жменькай гэтых бараноў фронту не затрымаеш...

— Чаму?.. Гы-хе-хе-хі... Затрымаюць... Аж за Бярозай...

Ціха—агідна шапталіся паміж сабою самае заядлае кулаччо вясковае. Аж тут Антоць пачуў, самы пролетары вясковы, злосьцю нясутрыманай, працяўся к павукам гэтым, абіда на іх ужо даўно гарэла ў сэрцы...

— Цыц!.. Ввашу маць!.. Вось я вас калі хочаш затрымаю... Зараз будзеце, дзе трэба!

— Вон са сходу! Вон кулаччо праклятае! Кроў драпежная...

Ужо не на жарты ўсхадзілася бедната. Як гадзюкі, адзін за другім, без аглядкі, выпаўзлі з хаты кулакі.

— У дабравольцы... і ўсё тут!

Рашуча гукнуў Пятрусь і запрапанаваў камісару сьпіс саставіць на моладзь, жадаючую ўвайсьці ў шэрагі Чырвонай арміі.

Уся моладзь вёскі запісалася, Пятрусь—першым. І толькі пасля таго, як ужо запіс прашоў і камісар схаваўшы сьпіс, абвясціў збор усіх дабравольцаў—тады Пятрусь успомніў аб Анелі.

— Як-жа яе пакінуць?.. А каханьне маё?.. Пакінуць любую, дарагую!..

Мітусіліся думкі, але грамадзянскі абавязак заглушаў усё, узаяў верх і перамогу над пачуцьцём...

Адна ночка сумесная і Пятрусь ранідай ледзь золак браўся-выбраўся з вёскі. Невядома што ў іх было ноччу, якая размова, якое адвітаныне, а толькі праваджаючы Патруся, Анелька з усьмешкай гаварыла яму:

— Любы мой, бі іх там, морду панскую і хутчэй дамоў варочайся, бо ведай, што я чакваю цябе!..

— Добра, мілая! Пакуль ня зьнішчу іх—дамоў не вярнуся!

Адвіталіся шчыра, горача. Ужо сонца запісягавала чырванью па небе, а потым пацалункам сваім к траве роснай прыгнулася, ды адбілася вясёлкаю ў пацерках сьлёзках Анелькі...

Яму патачкі не хацела даць а як пашоў, ну дык сутрымацца нельга... Шкода любяга!..

А за чуткамі зараз і грукат гармат пачаў даносіцца. Як-бы гром то быў. Глухі, адрыўчаты... Штодзень—бліжэй пасоўваўся на вёску страх нечага вялізнага, агідна-сьмяротнага... Прыслухоўваліся ўсе сяляне да гукаў гэтых і трывожыліся...

— Ныйначай паляк тут будзе!

— Не!.. Здаецца ўжо грукат адкаціўся!..

— Як-бы!

А гром гармат усё падбліжваўся. Зараз у вёсцы чырвонаармейцы пачалі браць харчы для арміі, адступалі некаторыя тылавыя часьці, ужо відаць было, што палякі могуць быць у вёсцы скоро.

А тут хлопцы некаторыя пачалі прыбгаць дамоў, кідаючы аружжа, дэзэртырамі зрабіліся... Хаваюцца па пунях, ды лазьнях...

Сьціхла... І толькі ў адну прыгожую раніцу зусім недалёчка ад вёскі засакаталі кулямёты, вінтавыя стрэлы перамяшаліся...

Здагадаліся ўжо ўсе, што паны ўжо тут... Абіда і злосьць тачыла грудзі кожнаму селяніну, ды спагнаць яе ня было на кім, а тут сполах яшчэ...

— Эх, мне-б вінтоўку! Я-б ня пусьціў... Я-б гэты...

— Дык бяры!.. Дадучы!

— Эт, што гаварыць!

— Хавай коні!

І паімчаліся мужчыны з коньмі ў пушчу. Напружна чакалі.

А Анелька пасвойму думала.

— Дык як-жа-ж гэта?! Няўжо Пятруська сядзіць дзе злажыўшы рукі? Няўжо-ж прыдуць паны да нас? А Пятрусік дзе будзе?.. Пэўне не астанецца тут. Што-ж будзе тады?.

— Сыноч, ці на доўга к нам? Ці прыдуць паны сюды?.. Мо' вы іх адрэжэце?—пытаў бацька ў Пятруса з трывогай у ваччу.

— Адступаем, але мы скоро вернемся! Упэўнена казаў Пятрусь.

— Дык ты, Пятрусік, едзеш з большавікамі?.. Не астаешся?..

Спуджана папытала маці.

— Еду! Я сам большавік, а ні пан які-небудзь. Што-ж я буду дома тут, зьдэкі белагвардзейскія царпець, бізуны атрымліваць?..

Ясельі. Кармленьне дзяцей.

Вечарам, як сьцімнела ўжо, залапатаў конь пад вокнамі хаты Анелькі, і стаў у зоротах. Кінулася к вакну яна, нібы сэрца падказала нешта, і ўбачыла вайсковага нейкага, чырвонаармейца, які ўжо ўводзіў каня на двор.

Ніхто ня вышаў на двор—усе думалі, што які-небудзь чырвонаармеец паесьці заехаў, а мо' і пераначаваць. Толькі ў Анелькі нешта сэрца трапела ня сунімаючыся.

Увашоў у хату чорна-загарэлы, стройны, абвешаны аружжам...

— Добры вечар!

— Пятруськ... Галубчыкі!.. Даражэнькі мой!

З радасьцю нясутрымана кінулася дзяўчына к Пятрусю і ня глядзячы, што і бацькі тут—павісла ў яго на шыі. Цалаваліся.

У мацеры аж сьлёзы на вачох выступілі. Як роднага, як дарагога госьця прынялі, накармілі Пятруса.

— Ну добра!.. А вось амаль усе нашы хлопцы дома, паўцякалі ад большавікоў... І ты-б, Пятрусік...

— Няхай уцякаюць. Злачынцы!!! Зраднікі! Вось каб яны не дэзэртывалі, хто ведае, мо' мы і не дапусьцілі-б сюды панюў, а цяпер няхай пагартуюцца пусьціўшы ў сваю хату злодзея. Але што я кажу?.. Пан—страшней злодзея... А вы мне нават і не гаварэце, каб я астаўся—нічога з гэтага ня будзе! Я еду!

Затрымцела Анелька пачуўшы рашучую пастанову Пятруса, к горлу падкацілася нешта, сьлёзы самі сабою...

— А калі-ж ты едзеш?—нясьмела праз сьлёзы папытала.

— Ужо! Цяпер... адставаць нельга, каб не пасьціся ў рукі белапалікам, наш полк зараз будзе ісьці, а я вось адпрасіўся... Заехаў паглядзець на вас і разьвітацца...

Пачаліся ўгаворы, каб Пятрусь астаўся, перахаваўся ўвесь час, як будучы палякі, але нічога не памагло.

— Конь, аружжа, дысцыпліна... Я гэтым страчу гонар чырвонаармейца, грамадзяніна Рэспублікі Савецкай... Дзіва, як вам магла прыйсці такая думка? Ніхто ўжо не перапыняў Пятруся.

— Так трэба!.. Добра робіць!—нарэшце вырвалася ў бацькі Анелькі.

— Папомніце вось мае слова, што гэтыя самыя дэзэртэры будучы па лясох хавацца ад палякоў... Партызанами будучы... Няхай вось толькі паспытаюць бізуна і шомпала панскага.

Сабралі ў дарогу Пятруся, як роднага сына. Ноччу выехаў ад Анелькі Пятрусь. Яна за вароты яго праводзіла. Рыпнулі весніцы, затрымцела сэрца дзяўчыны.

Першы раз яна выпраўляла яго і чакала, што скоро вернецца, а цяпер... Хто яго ведае?... З Пятрусём усё ехала: радасць, шчасце, ружовыя надзеі... астаецца пан польскі, зьдзекі... І міжвольна заплакала дзяўчына, прыпала к грудзям Пятрусёвым.

— Анелька!.. Ня плач, я вярнуся скоро, і ўжо ніколі ад цябе не паеду... я абараню цябе, любая...

І ціснуў к сабе Пятрусь дзяўчыну, захопленую дзівосным трапятаннем, песьціў, лашчыў у сваіх моцных абнімках цела яе крамянае, цалаваў твар у сьлязах...

III.

...Прышлі яны.

Прышлі і прынеслі з сабою ў карабінах шомпалы, бізуны, каб пісягаваць сялянскія сьпіны, прыцягнулі дрот калючы, каб акромя сябе абароны—рваць ім мужыцкае мяса на кавалкі. Адбываліся і школы, больніцы, тэатры, а знашлі мурны ў якіх будзе гніць жыццём працаўнік за мазоль свой крывава, не ваяваць ішлі яны, а расстрэльваць спакойнае, безабароннае сялянства. Сьмерць, зьдзекі, пакуту прынеслі з сабою паны... І зараз-жа ўсё гэта адчулі на сваім гарбу сяляне, а Мікола гаспадарны селянін, самы рупны, але і бедны, першы за ўсіх...

Вазіў ужо іх два дні па хутарох, збіралі спажывнасьць для сябе, прымушалі стаяць на дварэ па некулькі гадзін, пакуль „яснавяльможныя“ дзевы лавілі... І сердаваў Мікола, зьнесці ня мог гэткае несправядлівасьці.

— Во, яны!.. Во засалілі ў ваччу, во табе палякі, каб ім гэтае...

Прыехаў дамоў. Ня ўсьпеў распрэгчы каня, як увалілася к яму на двор яшчэ пяць чалавек жоўнежаў.

— Повруць назад коня!..

— Зачым?.. Куды?..

— Потшэбно!.. Звозіш нас у маёнтак пана Ваньковіча...

А ў маёнтку вечарынка шляхоцкая была і палякі на вечарынку сьпішаліся, а да маёнтку вёрст з дзевяць, калі ня больш будзе.

Ускіпеў Мікола, ніколі-ж гэтага ня было, бальшавікі тыя так не рабілі, прасілі ўсё...

— Я цяпер толькі прыехаў!.. Два дні езьдзіў! Няхай хто другі едзе—стараста няхай загадае...

— Э-э-э? Дык ты гэтак?.. Бальшавікі, мусіць, навучылі, дык мы табе гэта выведзем...

І бацнуў адзін з палякоў па мордзе Міколу, аж у ваччу іскры пасыпаліся. Але дзябёл Мікола і ўтрымаўся, толькі вочы агнём нейкім загарэліся... Хацеў сунуць у зубы, каб у прыгаршчы не сабраў, але...

— Не паеду!.. Я цяпер, гэты...

Другі з-заду прыкладам карабіну садзянуў у плечы, але так здорава, што Мікола аж на біліну грудзямі апёрся...

Заскрыгітаў зубамі толькі моцна, кулакі сьцяў. Жонка на двор выбягла, дзеці... Тыя дык у плач.

— Жонка, торбу давай, а то ня еў... Галодзен як сабака...

Сказаў і больш ні слова. Падала жонка торбачку з харчамі. Паехаў, павёз Мікола за блізкі сьвет жоўнежаў на вечарынку, а яны, сволачы, глуміліся над ім целую дарогу.

Што думаў Мікола дарогаю—невядома, бо маўчаў, як вады ў рот набраўшы. Але, як дамоў прыехаў, цэлай пloidмай лаянкі бруднай пасыпаўся...

— Стой, рассукіны сыны! Гэтак ня будзе! Ці-ж гэта жыццё, каб на вечарынку вазіць... Тры дні. Зьбілі яшчэ гэтак. Я ім яшчэ гэты...

Трэба было ведаць, што ў Міколы слова „гэты“, якое заўсёды астанаўлівалася на недаказанай думцы, яно шмат значыла.

Пэўне Мікола меў ужо вялікую і нясутрыманую помсту. Ды не адзін Мікола, а ўсё наогул сялянства стагнала ад зьдэкаў, глуму над чалавекам панскай навалы. А неўзабаве рабункі пачаліся.

Кожны дзень ня ў тым, так у другім канцы галасілі бабы, дзеўкі. Мужчыны—тыя зубамі толькі скрыгіталі, да кулакі камячылі.

Дзіка й жудасна.

І на душы ў Анелі агіда расла да гэтых напоўлюдзей, зьвяроў. Рэдка пачала выходзіць на вуліцу.

— Калі незачым! Пятруся няма, а на палякаў глядзець не магу. Я іх ненавіджу!..

А яшчэ горш за тое, што цераз іх Пятрусь ад яе адарваўся. Як толькі магла ня любіць душа, сэрца, усё пачуцьце чалавека-кравапіўцу—так адносілася Анелі да паноў.

Але ня так вышла.

Неяк ненарокам кінулася яна ў вочы аднаму жандару, які быў у гміне і часта ў вёску іх наведваўся. І ці то спалюбіў, але дзе там спалюбіў, калі ў яго на думцы ніколі не магло быць, каб панскі род—мужычку... Вот зажадалася каршуну белаю паглуміцца над дзяўчынай проста! У нядзелю заехаў жандар к бацьком Анелі. Вусы натапырыў, маслам вышмальцаваў, валасы гэтак сама, шэрымі кацінымі вачыма-п'яўкамі ўпіваецца ў кожнага; ад чаго ў Анелькі аж сэрца халадзе.

— Вобыск у вас трэба зрабіць!

Пагардна пакручваючыся на вываксаваных крывых ботах пішчэў жандар. На вуснах грала ўсьмешка здаволеная.

— Зброя павінна быць у вас... Заява ёсьць... Самлела спужаным поглядам абводзіў усіх бацька Анелькі, паглядаў на бліскучую жандарскую шаблю і мусіць дакладна ня ведаў, чаго хоча ад яго гэты гадзюка-чалавек...

І рыўся ўсюды ён, хоць і ведаў, што нічога ня знойдзе, бо і заявы ніколі ніхто не падаваў...

А ў Анелі сэрца рвалася ад злосьці, абіды і жалю нясутрыманага.

— Пятруська... любенькі, даражэнькі!.. Каб ты ведаў гэта... Каб ты бачыў, як здэкуюцца тут з нас?

Маланкай неслася ў галаве Анелькі. А потым, на двор вышла—уцярпець ня можна аніяк...

Кінуў тады парогца і жандар, вочкамі гадзючымі забігаў па хаце, шукаючы Анелі...

Маці частаваць пачала.

— Чорт яго бяры, абы ціха было!.. неслася ў яе думках.

А потым і нанач астаўся. Прыставаць пачаў да Анелі, ад жартаў дурных пачаў ужо залазіць глыбей. Бацькі тыя толькі ўздыхалі ды маўчалі. Што-ж рабіць?—Іх воля, права...

Анелька плакаць ужо прабавала, а потым рашыла:

— Чорт, чаго мне сьлініць?.. Што я языка ці рук ня маю?..

І адрэзала яму катэгорычна.

Што далей, то часцей пачаў заяжджаць да Анелькі Вацлаў-жандар. Глуміцца ўжо пачаў над сумленьнем дзявочым, над яе хараством...

— Годзе!..

Раз сказала рашуча Анелька і вочкі-васількі бліснулі агнём іншым. Я Пятруську верная і больш нікому! І вылаяла, збэсьціла ўвесь гонар паляцкі, пагарду жандарскую нагою растаптала, усіх іх—паноў з гразёю зьмяшала, бо і чорт яго вытрымае! Надта ўжо ў сэрцы накіпела.

Тады, вылучыўшы свае вочы, асалапеўшы з расчыненым, як пастка, ротам, слухаў яе жандар. Веры, мусіць, не даваў, што гэтак беларуская, мужычая дзяўчына можа збэсьціць яго... костку белую, кроў ружовую...

— Пачэкай-жа!.. То бэндзеш паментась большэвічка!.. Пся крэў!

Загарэлася жарам Анелька, але нічога не сказала; толькі грудзі пульхныя яе ўздрыгнулі, ды ўся затрымцела, а ў сэрцы помста гартавалася...

IV.

Загратаваныя вокны, вузка-даўгімі чорнымі нішамі сумна пазіраюць з грамілы камяніцы. Яна абведзена сьцяной мураванай, дротам калючым ублытана.

Аднастайна крокамі мераюць палякі вуліцу перад гэтым астрогам. Жудасна й нудна.

Час-ад-часу ў вокны ўсунецца твар, як крэйда зьбялелы, паглядзіць і расплывецца дзесьці ў цемні камары. Гэтым яшчэ нічога, што на верхнім паверху сядзяць, хоць сонца калі ўбачаць, сьвежае паветра зьмешанае з ванючым пахам гарадзкіх палёў уліваецца ў вокны. Тут добра.

Але скляпеньні!..

Цямната з расьцярушаным удушшам, сырыя ліпкія сьцены, нямая глухата і жудасьць нейкая, страх невядомага—вось што пануе тут... І так, як сягоньня, так і заўтра, заўтра як учора.

Той, хто хаця раз ужо быў—той напэўне, згодзіцца лепш памерці, чымсь другі раз папасьці ў паляцкія скляпеньні!..

Мала гэтага.

Катаваньне бізунамі, шомпалам, засаджваньне пад ногці голкі, зашчэм пальцаў у дзьверы, сьцісканьне іх паміж патронаў, біцце калючым дротам па голым целе...

Ды хто гэтага ня ведае з гасьцей скляпеньня?..

Перанесьці ня можна. А Анелька ўжо шмат чаго перанесла!

У адно з такіх скляпеньняў кінулі Анельку. Ужо два тыдні таму назад, а Анельцы здаліся гэтыя два тыдні—двумя гадамі. Спачатку сполах браў, жудасьцю працінала, плакала доўга... А потым у цямноце здавацца пачало: то краскі розныя, то сонца залатое... А то Пятрусь, як жывы стаіць перад ёю і маніць—дражніць постацьцю чырвонаармейскаю, здароўем, хараством сваім...

— Пятруська... любачка!..

Крыкне на ўсё скляпеньне Анелька і рынецца з распасцёртымі рукамі ў куток. А там ціш і цемь.

Беларускія тыпы. Селянін і сялянка.

Дык упрэцца тады ў куток, сядзіць і калоціцца. Мокрая, марозьлівыя сьцены ліпнуць к плячам.

І думкі тады снуюцца, надаедлівыя. Устае ў ваччу мінулае...

...Прыехалі жандары, арыштавалі яе, кніжку бальшавіцкую, што Пятрусь у яе аставіў, забралі. Вочы—шыллем праколваюць. І тады яшчэ гэты брудны, ненавісьць Вацлаў падышоў да яе, абняў і ціха, на вуха:

— Ну цо-ж, Анелька?.. Бэндзеш мене кохаць?.. Кеды так, то вшыстка зробімы.

І рванула, на глум такі, злосьць дажджом запырскала і ня помніць добра цяпер, як з усёй сілы хлыснула жандару на мордзе. Кроў ён умыўся. Бацькі спалохаліся.

Адскачыўся, далоньню ўдёр кроў з носа, ды раўнуў на ўсю хату:

— Комуністка!.. Холера!..

І ўпіўся балюча, жандарскі бізун ў нежна-крамянае цела Анелькі. Крыкнула Анелька, вочкі сьлязьмі наліліся, зубкамі вусны закусіла... Сьцяrpела.

Усю дарогу жандары насьмяхаліся над ёю. Прыставалі. А тут...

...Бізун, зашчэм пальцаў у дзьверы, чатыры разы кроў з носа спусьцілі...

— Ах!..

Устрасянецца і адкіне прыкрыя думкі-успаміны. І каб замяніць чымсь прыгожым радаснашчасьлівым, дык гэта—Пятрусё. Аб ім адным і запоўнена ўсё жыццё яе. Спачатку маўчала, думала толькі, а потым гаварыць, сама з сабой, пачала, нібы з Пятрусём гамоніць. Весялей так.

— Анелька, любая!... Нацярпелася ты зьдзекаў панскіх?!

— Родненькі мой, Пятрусёк, шчасьце маё, я ўжо адпакутвала даволі, колькі нацярпелася зьянавагі без цябе...

— Анелька, дарагая!...

І гамонячы так сама з собою, яна, лежачы на падлозе, тулілася к пуку саломы.

А цераз тыдзень Анелю ўзноў дапрашвалі.

— Комуністка?...

Даваў пытаньні таўсты, з цялячым выглядам старшы з жандармэры. Каля яго побач сядзеў і Вацлаў. Як убачыла яго Анелька, дык аж страпнулася—гэткая прыкрая сустрэча!

— Комуністка, пытаю?...

— ?!

— А вот кніжка, што знашлі ў цябе, чыя?..

Вацлаў ухмыльнуўся і плюнуўшы неўзаметку на далонь, пацягнуў па сваіх валасох, адчаго напе-

радзе „заліз карові“ зрабіў у той час, як ззаду стаялі ўсе валасы, як шчаціньне, на хібу, у надворнага.

— Мая!..

— А дзе яе брала?...

— Бальшавікі, як праходзілі, дык бацьку курыць далі...

— Угмм!..

І шмат аб чым пыталі яе, але больш усё адмаўчывала. Прыкрым здавалася ёй, гаварыць з зьвярмі-людзьмі. Яшчэ папакутвала Анелька, а потым нечакана выпусьцілі. Як вышла на волю, ня ведала, што рабіць: ці то радавацца сонцу залатому, што так шчодро рассыпае свае цёплыя коскі і так прыёмна цалуе-песьціць твар яе зьбялелы, худы, ці кінуцца самой к кожнаму і ў абнімках цалаваць, цешучыся воляю...

У Анелькі на сэрцы было і тое і гэта. І вось на вуліцы горада ёй стрэўся паручнік, і замест таго, каб кіннуцца к яму на шыю, яна абарвалася, стала, затрэслася...

Ненавісьць, варожасьць к гэтаму чалавеку, прадстаўніку панскай улады тут на Беларусі, адразу полымем хліпнула ў душы Анелькі. І замест пацаланкаў, яна пастаяла, сьціснула кулакі, гнеўна бліснула вочкамі, і пашла...

Паручнік гэтак сама кінуў на яе зьдзіўлена-насьмешлівы пагляд і не зважаючы ні на кога пашыбаў далей...

А ў Анелькі ня толькі к яму аднаму варожасьць і помста радзілася ў глыбіні душы, а к усім ім, паном... Адным словам, забушавала і абхапіла ўсю істоту яе сьвядомая клясавая варожасьць.

(Працяг будзе).

М. Нікановіч.

в. Клянкі,
Смалевіцкага раёну.

Гурток фізкультуры.—Займаемся спортам!

ЛЕНІНСКАЯ КОМСАМОЛІЯ.

Да зьезду КСМ Заходняй Беларусі.

У той час, калі ў Польшы распачалася новая хваля рэакцыі і дзяржаўнага тэрору проціў камуністычнай партыі і комсамолу, у той час, калі над шэрагам пролетарскіх байцоў вісяць новыя прыгаворы сьмерці, а ў турмах ідзе сярэднявечае катаваньне над сотнямі ахвяр польскай ахранкі, у гэты час бадзёрная, поўная рэволюцыйнага энтузізму моладзь Заходняй Беларусі сабралася, каб падлічыць свае сілы, каб намеціць плян барацьбы за вызваленьне працоўных і бацькаўшчыны.

Ня глядзячы на тое, што Заходняя Беларусь знаходзіцца фактычна на палажэньні ваеннага стану, ня глядзячы на шырока раскінутую сетку шпігоў-ахраннікаў і соцень, а то і тысяч поліцыянтаў, якія сьцерагуць ад „крамолы“ беларускую вёску, комсамол Заходняй Беларусі правёў колёсальную працу. У сваіх шэрагах ён аб'яднаў тысячы маладых, сьмелых, гатовых да барацьбы юнакоў. Пры нявыразна цяжкіх умовах падполья ён праводзіў сярод іх політасьветную і організацыйную працу.

І гэтыя тысячы маладых барацьбітоў ідуць па шляху ленінізму, ідуць пад чырвоным штандарам Камуністычнага Інтэрнацыяналу, бо яны ведаюць, што толькі гэты шлях прывядзе да канчатковай перабы.

У горне барацьбы загартоўваюцца новыя кадры байцоў, гэтыя кадры з кожным днём, з кожнай гадзінай павялічваюцца. І мы добра ведаем, што за організавааным комсамолам стаіць уся пролетарская і сялянская моладзь Заходняй Беларусі.

Аднаго мы пажадаем маладым барацьбітом Заходняй Беларусі: загарнуць як найболей у свае шэрагі пролетарска-сялянскай моладзі, загартаваць яе ленінскім бальшавіцкім гартам, і тады, можна сьмела сказаць, будучына за вамі!

Цяжкі, крываваы ваш шлях, яшчэ многа найлепшых, дастойных з вашых шэрагаў зложыць галовы на гэтым шляху, але толькі ён адзін, толькі шлях барацьбы вядзе да вызваленьня.

А. Сянкевіч.

Ленінскаму Камуністычнаму Саюзу Моладзі Беларускае Соцыялістычнае Савецкае Рэспублікі.

Ад імя тысячы комсамольцаў, ад імя ўсяе рабоча-сялянскае моладзі Заходняе Беларусі II-гі зьезд КСМ Заходняе Беларусі пасылае гарачае камуністычнае прывітаньне.

Пры надзвычайна цяжкіх умовах, у абставінах узросту рэакцыі, узростаючых рэпрэсій, у час, калі соткі нашых братоў сядзяць у астрагах, калі ва ўсім краі пануе поліцэйскі бізун і дух ахранкі—зышоўся наш II-гі зьезд.

Гэты зьезд зьяўляецца ў жыцьці нашага КСМ гістарычным зьездам. Ён зьяўляецца першым, аб'яднаўшым сабою значна ўзросшыя, узмоцненыя організацыі комсамолу. Гэты зьезд мае магчымасьць зрабіць вялікія падагуленьні нашае рэволюцыйнае барацьбы з буржуазіяй, сабраць вялікую практыку нашае рэволюцыйнае работы ў глыбокім пад-

польлі. Сваім асабовым складам зьезд пьцьвяджае той факт, што наш комсамол за апошні год разгарнуў вялічэзную працу на вёсцы і аб'яднаў у сваіх радах найлепшыя элемэенты сялянскае моладзі. Дэлегатамі зьезду напалавіну зьяўляюцца вясковыя хлопцы. Нашы сілы вырасьлі, уплыў на рабоча-сялянскую моладзь павялічыўся—аб гэтым сьмела заяўляе зьезд вам. дарагія таварышы, комсамольцы Савецкае Беларусі.

II-гі зьезд намеціў шляхі далейшага разьвіцьця Саюзу. Ён распрацаваў канкрэтныя баявыя рэволюцыйныя задачы, якія стаіць зараз перад нашым КСМ аб падрыхтоўцы рэволюцыі.

II-гі зьезд прашоў з поўным адзінствам і ў духу вернасьці камуністычнай партыі і ленінізму.

II-гі зьезд у сваёй працы скарыстаў тую найба-

гатшую практыку, якую мае Расійская Компартия і КСМ. Пад знакам бальшавізацыі нашых радоў будзем будаваць і ўзмацняць наш Саюз, будзем рыхтаваць і ўсю працоўную моладзь да рэвалюцыі.

КСМ Заходняе Беларусі бачыць прыклад сваіх закардонных таварышоў. Існуючая зараз Савецкая Беларусь зьяўляецца найлепшым сьцягам у нашым змаганьні.

Зьезд заяўляе, што наш КСМ пакладзе ўсе сілы, каб як мага найхутчэй прыблізіць час аб'яднаньня працоўных Заходняе Беларусі з БССР.

Нішто і ніхто ня спыніць нас у барацьбе за Савецкую ўладу, за камунізм.

Наш КСМ быў, ёсьць і застанеца баявым, беззаветны аддадзеным справе рэвалюцыйнага змаганьня, не шкадуючы ні сілы, ні жыцьця, каб дасягнуць перамогі.

Прывітаньне КСМ Беларускае Соцыялістычнае Савецкае Рэспублікі!

Няхай жыве рэвалюцыя! Няхай жыве БССР!

2-гі Зьезд КСМ Заходняй Беларусі.

Як мы жывём і працуем.

(Ліст з Заходняй Беларусі).

Ні вялікая патрэба і беспрацоўе ў мясцох, ні голад і беззямелье ў вёсках, ні катаваньні, арышты і бязьлітасныя перасьледваньні поліцыі скрозь і ўсюды—нішто ня можа зламаць, ці хаця-б затрымаць узрост і працу Заходняе-Беларускага Комсамолу. На злосьць і бяссьільнае шаленства польскай яснапанскай улады і на радасьць КІМ'у мы магутна расьцем і мацнеем, усё шырэй і глыбей абхопліваем гушчы сялянскай і працоўнай моладзі, пушчаем усё новыя расткі—ячэйкі ў новыя фабрыкі, майстэрні, вёскі.

Нашы прыяцелі.

Але мы ня толькі здабываем новых сяброў, ня толькі арганізуюем новыя ячэйкі і раёны, мы звабляем сабе ўсё большую спягаду і каханьне працоўнага люду. І тое, што мы адчуваем, што мы—комсамольцы не адзіночны, што ў нас, акрамя страшнага ворага—поліцыі, ёсьць шмат прыяцеляў—у вёсках усё пагалоўна жыхарства, а ў мясцох—шырокія слаі працоўных—гэта прыдае нам нязмерную моц, павялічвае нашу адвагу і гарэзасьць.

І каханьне—вось гэта не бясплоднае. Неразлучна з гэтым каханьнем і спагадай да нас ідзе рэальная дапамога—падтрыманьне нашых прыяцеляў працоўных і сялян, ня глядзячы на тое, што яны вельмі добра ведаюць і кожны дзень пераконваюцца ў гэтым, як дзякуе ўлада за гэта каханьне да нас.

Так, напрыклад, у Вільні, пасля апошняга 1 мая, калі арганізацыя наша была зусім зруйнавана, калі акрамя комсамольцаў было арыштавана каля 300 асоб, калі па месцу і ў дзень, і ў ночы маршавалі ўзброеныя атрады поліцыі, калі кроку нельга было ступіць, каб не павесіць за сабой шпегу—адны толькі працоўныя профсаюзу шаўцоў у першыя-ж два дні пасля арыштаў, па сваёй ініцыятыве сабралі каля 100 злотых на заарыштаваных комсамольцаў. А праўленьне саюзу друкароў у тэрміновым парадку абклала спэцыяльным падаткам у карысьць заключаных комсамольцаў.

А колькі было адзіночных выпадкаў, калі ў часе арыштаў і правалаў беспартыйныя працоўныя і сяляне самі прапаноўваюць нам свае памяшканьні для начлегаў і пасяджэньняў, самі вартуюць на вуліцы, ахоўваюць нас ад поліцыі.

Нашы ворагі.

Уласна кажучы, самым пагрозным і бязьлітасным нашым ворагам зьяўляецца дэфэнзіва (ахранка).

Вораг гэты такі шматвокі, шматвухі, шматногі, шматрукі, што вельмі часта перашкаджае нам працаваць.

У барацьбе з намі дэфэнзіва патрачвае вялікі лік грошай, выкарыстоўвае соткі людзей (калі іх можна назваць людзьмі), вымысьляе ўсё новыя сродкі. Мала ўжо ёй поліцыі, мала жандараў, мала шпегу сакрэтных і відочных. Усё часцей, па меры разьвіцьця нашае працы, дэфэнзіва прыбігае да новых, але пэўных сродкаў—провокацыя з кожным днём пашырае сыстэму даведцаў на фабрыках, у школах, у вёсках, у профсаюзах. Бываюць, напрыклад, такія выпадкі, якія ня маюць роўных сабе па бессаромнасьці і пахабе.

Прызываюць, напрыклад, у дэфэнзіву нашу комсамолку і кажуць ёй:—„Мы ведаем, што вы—комсамолка, але вы ня прыходзьце ў замяшаньне, гэта нават вельмі добра. Мы зусім ня зьбіраемся вас заарыштаваць, вы і будзьце комсамолкай, акуратна прысутнічайце на ўсіх пасяджэньнях, уважліва слухайце ўсё, аб чым там гавораць, будзьце актыўнай, старайцеся ўвайсьці ў камітэт, хадзіце нават расклеіваць лістоўкі, але пры адной маленькай умове: кожны тыдзень вы будзеце прыходзіць да нас з дакладам аб усім, што асабліва важнае адбылося ў вас, у арганізацыі за гэты час: якія былі сходы і дзе, хто імі кіраваў, якія новыя сябры ўступілі ў арганізацыю, хто прымаў удзел у расклеіцы і распаўсюджаньні лістовак, хто выдаваў гэтыя лістоўкі. Але ня думайце, што мы дарэмна патрабуем ад вас гэтае паслугі. Не, не. За гэту драбязу вы будзеце атрымоўваць ад 50 да 200 злотых з дакладу“.

І калі хлопец ці дзяўчына, абураныя, адмаўляюцца ад выпайваньня гэтай подлай ролі, начальнік дэфэнзівы доўга і з цяжкім сэрцам даказвае нерассуднасьць гэтакага адказу.

— „Цяпер такое беспрацоўе, такая патрэба, а вы-ж—маладая дзяўчына, вам трэба прыстойна апрануцца, акрамя гэтага, у вас ёсьць бацькі, якім вы павінны дапамагчы; а тут за драбязу вам даюць магчымасьць мець вялікія грошы і вы адмаўляецеся. Нерассудна гэта, ня гожа“...

Чым больш мы працуем, тым хутчэй зьмяняюцца нават і тыя малыя легальныя магчымасьці, якія былі да гэтага часу. І нам прыходзіцца ўсё глыбей і глыбей хавацца ў падполье.

У нас няма цяпер ужо ніякай магчымасьці збіраць колькі-небудзь значныя групы беспартыйнай моладзі. Па ўсёй Заходняй Беларусі вісіць вайско.

вае, чуць не аснаднае палажэньне, забаронены нават дэпутацкія сходы і мітынгі, зачыняюць ня толькі нашы юнэскаў, але зачыняюць усе профсаюзы, наогул, і з гэтай прычыны нам прыходзіцца ўсё часцей прыбігаць да нашых лістовак. А тут у нас прастор.

Тут ужо ніякія забароны ня маюць сваёй моцы. Амаль кожны тыдзень мы зусім залепляем месца ці вёску, усе сумежныя казармы, якія ідуць у розныя бакі вёскі.

І неапісана хороша на другі дзень, раніцой, калі ідзеш вуліцай, бачыць, як цэлая арава поліцыянтаў шалёна носіцца па вуліцах і, засучыўшы рукавы, змывае вадой, скрабе нажамі, замазвае моцна прыстаўшыя да сьцен белыя аркушы паперы.

А колькі апынулася іх на кішэнях ідучых раніцой на фабрыкі рабочых?

Па вёсках, дзе поліцыі шмат менш, як па мясцох, адозвы нашы часта вісяць па цэлых тыднях.

А выкарыстоўваць малебствы ў царквах і сынагогах для таго, каб з хораў ці з званьніцы белай хмарай пусьціць нашы лістоўкі—гэта стала звычайнай справай. Бедны тады поп ці рабін.

Дарэмна ён зьвяртаецца да веруючых не падавацца шатанскім спакусам, таптаць іх нагамі і вярнуцца да малебства.

Уся царква прагавіта ловіць лістоўкі, адбірае адзін у другога, радасна групамі і паасобку чытаюць услух. І ня глядзячы на вялікі лік распаўсюджваемых нам лістовак, правалаў пры расклеіцы і іншых шляхох распаўсюджваньня, у апошні час не прыкмячаецца.

Наспэцыялізаваліся хлопцы. Пад самым носам, тут-жа за сьпіной у дзорцы парадку ня толькі наклеюць лістоўку, але і чырвоны сыяг павесяць.

Ды яшчэ як павесяць. Так што поліцыя падчас да поўдня ламала галаву, як яго дастаць адтуль.

Але вельмі хороша і свабодна адчуваем мы сябе на вёсцы. Там мы на вышыні свайго становішча. Высока рэволюцыйны настрой усяго беларускага сялянства, агульнае імкненьне і жаданьне паўстаньня, бесьперарыўная барацьба з уладай, якую там вядзе жыхарства, вялікая рэволюцыйная актыўнасьць вёскі і наш Комсамол прадстаўляюць больш магчымасьці для працы.

Запэўна, каб захаваць ад правалу нашу арганізацыю, мы і ў вёсцы робім свае пасаджэньні дэнебудзь на гары, пад страхой, альбо ў лесе ці ў полі, і калі ў вёсцы нам прыходзіцца сустрацца з поліцыяй, там мы, бязумоўна, часцей, як у месцы выходзім з перамогай. Так, напрыклад, у гадавіну вайны, ня глядзячы на забарону поліцыі ў Бера-

сьцейскай акрузе, у вёсках усё-ж такі былі з'арганізаваны мітынгі.

Пад голым небам, пасярод вёскі. Чакалі прыходу поліцыі. Кругом была расстаўлена варта, было шмат узброеных. Але поліцыя ня прыходзіла, ня прышла і тады, калі ўся вёска з надзвычайным захапленьнем пела Інтэрнацыянал.

Адважныя ахоўцы панскага жонду адважыліся зьявіцца толькі на другі дзень. Арыштавалі солтыса (старшыню), некалькі хлопцоў і дзяўчат і жадалі павесіць іх у воласьць.

Выкарыстоўваючы падняты настрой і абурэньне ўсяго жыхарства, комсамольцы з'арганізавалі ўсю вёску і адбілі заарыштованых.

Але распаўсюджаньне літаратуры, вывешваньне сыягаў і хаця і рэдкія мітынгі, гэта толькі тыя зьвязкі, якія злучаюць нас з масамі.

І гэта праца, якая патрабуе ў нас шмат энэргіі і хітрасьці, не зацямае сабой той вялікай працы, якую вядзе беларускі комсамол сярод самой арганізацыі. Вялікай працы каштуе хутка аснованыя новыя ячэйкі ўцягваць у агульную сыстэму арганізацыі, узгадоўваць іх і політычна, і арганізацыйна, і, што вельмі важна, у духу консьпірацыі.

І трэба адзначыць, што ўсё-ж такі, ня глядзячы на ўсе перашкоды, мы з гэтым заданьнем спраўляемся.

Мацнейшы эканомічны заняпад, застой у прамысловасьці, беспрацоўе перашкаджаюць Заходне-Беларускаму Комсамолу павялічваць лік фабрычных ячэек. Але саюз моцна стаіць на гэтым шляху і дзе толькі магчыма, нават у маленькіх мясцох, дзе толькі ёсьць фабрыкі—у нас ужо ёсьць фабрычныя ячэйкі.

Праца ў вёсках пачата прыблізна нядаўна, але ўжо за гэты кароткі тэрмін з'арганізавана звыш 40 ячэек.

Зачыненне профсаюзаў зьяўляецца сур'ёзнай перашкодай на шляху правядзеньня эканомічнай працы. Але няўтомная энэргія комсамольцаў атрымлівае верх над гэтым, і Заходне-Беларускаму Комсамолу, акрамя абыдзённай 8 гадзіннай працы за палепшаньне ўмоў жыцьця для моладзі, удалося правесіць нават 2 забастоўкі моладзі, дзе яна вышла з перамогай.

Такім чынам, у сваім глыбокім падпольлі, у маленькіх мясцох і глухіх вёсках Заходняй Беларусі і там, Комсамол, Комсамол, заўжды бадзёры і ня сумуючы, праз галовы польскай дэфэзывы кідае кліч Комсамолу ўсяго сьвету.

Няхай жыве бясстрашны, заўжды бадзёры, скрозь і ўсюды адважны ўсясьветны Комсамол.

Падпольнік.

Недахопы ў працы—на мушку.

Хоць ня шмат, але сям-там маюць сабе месца такія выпадкі ў комсамольскай працы, якія наносзяць абразу ўсёй Ленінскай Організацыі.

У Міжнародны Юнацкі дзень комсамольскія ячэйкі павінны падагульніць сваю працу і ўсім недахопам у ёй „забіць асновы кол“.

Ужо праходзіць і лета, а мы...

Дукора, Сьмілавіцкі р., Меншчына.

Яшчэ ў красавіку м-цы адбыўся агульны сход дукорскай і саўхоскай ячэйкі. На гэтым сходзе вырашалі пытаньне, на якое зараз усе зьвяртаюць вялікую ўвагу, гэта аб фізкультуры.

Пагаварыўшы нямала, сход даручыў бюро гэту справу наладзіць, ці лепш кажучы, арганізаваць спорт-гурток.

Бажыць час. Сонечныя праменьні бязупынна паляць бюро, а яно і не падумае аб выкананьні жаданьяў ячэйкі.

— Лета праходзіць, а мы аніразу і спортам не займаліся,—чутны такія комсамольскія гутаркі.

Жарком.

Комсамольцы кідаюць сваю гаспадарку.

Лошыцкая яч. ЛКСМБ Меншчына.

Лошыцкая ячэйка арганізавана ў гэтым годзе. Праз невялікі час у ячэйку запісалася 17 сяброў.

Але вось адна бяда. Як толькі пашлі чуткі, што будуць комсамольцаў пасылаць вучыцца, дык усе комсамольцы пачалі падаваць заявы.

Шмат з іх гавораць:

Чаго я дасяджуся дома. Трэба ехаць вучыцца.

Такія замыслы хлапцоў нагараюць развалам ячэйкі з аднаго боку, і бацькаўскай гаспадаркі з другога.

Трэба, каб Райком зьвярнуў на гэта сваю ўвагу. Заслаўскі.

Пара падумаць.

В. Бор, Сьмілавіцкі р.

Калі глянеш на вёску Бор і на другія вёскі, дык убачыш паміж імі вялікую розьніцу.

У Бары няма хаты-чытальні, а таксама ніякіх гурткоў.

Сяляне замест таго, каб пайсьці ў хату-чыт., што небудзь пачытаць, пачуць новае, ідуць па вуліцы, распачынаюць бойкі і розныя іншыя „гульні“.

Усяму гэтаму навучаецца і моладзь.

Рудзенскай ячэйцы КПБ і ЛКСМБ пара падумаць аб суседняй сабе вёсцы Бор і дапамагчы ёй выкарабкацца з цемнаты.

Чырвоны Дручок.

Як часта-густа комсамольцы „апрацоўваюць дзяўчат.“

...Апрацоўка пачынаецца.

...У працягу.

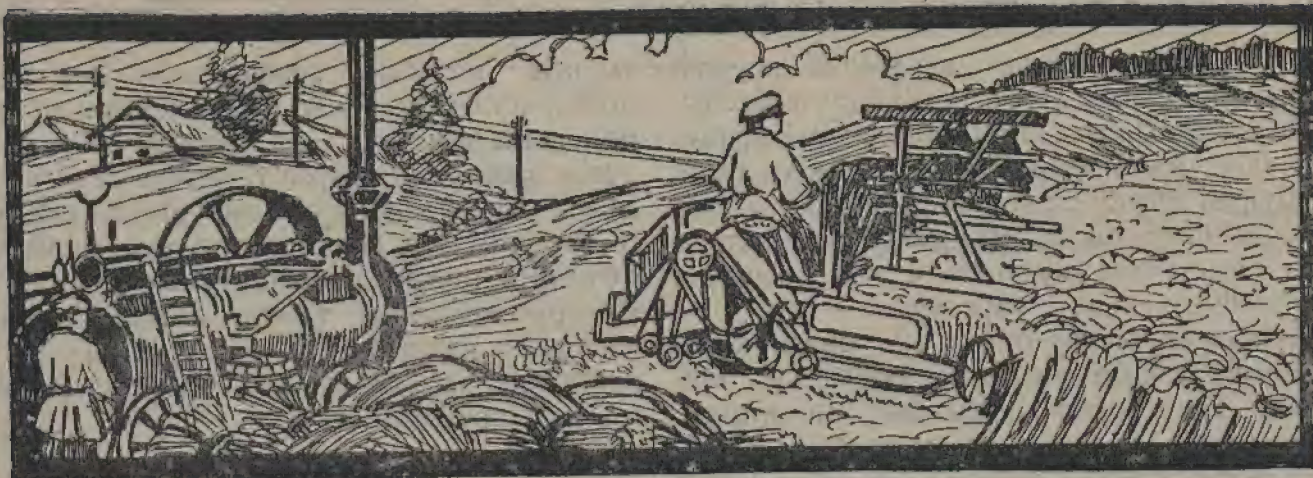

...Умешваецца пол.

...Канец зразумелы бяз слоў.

ЗА НОВУЮ ВЁСКУ.

НЭПУ ВЁСЦЫ.

(Гутарка першая).

Нельга раўнаць кулацкае драпежніцтва з умацненнем гаспадаркі працоўнага селяніна. Узмацненне гаспадаркі адзначае рост вытворчасці ў вёсцы. Затрымліваць прымусова яго ні ў якім выпадку ня трэба.

За апошнія часы вельмі многа гаворыцца і пішацца пра кулакоў, сераднякоў і немажнікаў у нашай вёсцы. І гэта зразумела чаму: гэтае пытанне вельмі цікавіць сялянства, у вясковым жыцці яно амаль што галоўнае. Часта-густа гэтае пытанне каверкаецца, зьяўляецца блытаніна ў разуменні, памылкі.

А між іншым блытаніну тут дапусьціць нельга. Трэба, каб кожны селянін ведаў хто ён: кулак, серадняк ці немажнік? Трэба, каб мясцовая ўлада бліжэй, глыбей унікала ў справу пры аднясенні таго ці іншага селяніна — да кулака, да немажніка ці серадняка. Бо, калі цэлую грамаду сялян па абмылцы далучыць да кулакоў, то яны адпаведна гэтаму, губляюць свае выбарчыя правы, становяцца прадметам цікавання з боку мясцовай улады, гэта з аднаго боку, і з другога такая блытаніна і абмылкі аддаляюць ад Савецкае ўлады якраз найбольш старанных і перадавых гаспадароў, прымушаюць мысліць і так, што пры Савецкай уладзе нельга і марыць пра пашырэнне і развіццё свае гаспадаркі.

— Вось усёроўна на 3-й, альбо 4-й карове паставяць мяжу, абвясціўшы кулаком.

І на вялікі жаль памылак такіх (г. зн. такіх выпадкаў няправільнага падыходу да ацэнкі гаспадаркі) шмат.

Прычына ўсяму гэтаму месціцца ў неразуменні істоты НЭПу, у неразуменні істоты тых шляхоў, якія Савецкая ўлада абірае ў сваім руху да соцыялістычнай гаспадаркі.

Вядома, проста скокнуць з амаль што першабытнай гаспадаркі нашага селяніна да соцыялізму — нельга. Не дапаможа і прымусовае раўненне ўсіх гаспадарак пад адну мерку. Процэнт моцных працоўных гаспадарак хай расьце, рух да таварнай гаспадаркі хай умацняецца. І вось толькі тады Савецкая ўлада здолее зрабіць уплыў праз дзяржаўную прамысловасць, гандаль, крэдыт, коопэрацыю ў зьбіранні сялянскіх гаспадарак да агульнага соцыялістычнага будаўніцтва, і, якраз гэтым зможа падрэзаць галіну пад кулацкім г. зн. драпежніцкім, рабаўнічым узбагачаннем, якраз гэтым паменшыць панаванне кулака над усёй вёскай.

Наго мы павінны лічыць кулаком.

Да кулацтва падыходзяць з розных бакоў. Адны адмаўляюць сур'ёзны ўзрост кулацтва, другія б'юць трывогу пра вялікае расслаенне вёскі, яе пролетарызацыі і ўзросце кулака, трэція лічуць кожнае супроцьсавецкае зьявішча ў вёсцы, справаю кулака. Наогул, кулака з эканомічнай катэгорыі замянілі ў політычную адзінку: дзе-што здарыцца — паскудзіць кулак. На глыбока засеўшай думцы савецкага апарату і значнага

ліку таварышоў, кулак зьяўляецца першай прычынай усялякіх дрэнных зьявішч у вёсцы.

Нашы правадыры шмат працавалі і працуюць, якім чынам адарваць ад кулацкага слою працоўную частку сялянства. Але перш чымсь гэта зрабіць, трэба разабрацца ў тым, што з сябе прадстаўляе кулацтва і якія прычыны яго ўзьнікненьня і ўзросту.

Кулацтва—гэта слой, па сваёй эаанамічнай істоце вароны грамадзе. Кулацтва будзе свой дабрабыт на нядолі, на няшчасці сваіх аднавяскоўцаў, кулацтва бы павук, распускае павуціну з тэй мэтай, каб з беднякоў, папаўшых у яе была высмантана апошняя кроў.

Робячы з гэтага вывад прыходзім да таго, што моцнае працоўнае сялянства, ня гледзячы на тое, што яно быць можа і настроена супроць-савецкі контр-рэвалюцыйнае, мае кулацкае ўхілы ня ёсьць кулацтва. Да яго павінен быць падход політычнага выхавання, апрацоўка ў прыхільніка да савецкага ладу, без перашкод эаанамічнаму ўзбагачэнню і культурнаму ўзросту.

З кулаком мы павінны змагацца безадносна да яго політычнага сьветапогляду, па тэй прычыне, бо дзейнасьць кулака па самай істоце варожая, няпрымірмая з савецкім ладам і вось чаму ён і пазбаўляецца ў нас грамадзянскіх правоў. Наша канстытуцыя пазбаўляе часткі грамадзянскіх правоў шэраг савецкіх грамадзян, як гандляроў, папоў, рабінаў, жывучых на даходы з рэнты і г. д. Аднак яны не пераследуюцца за іх профэсійную дзейнасьць; іх па выключна полі-

тычных мотывах пазбаўляюць выбарчага права. Кулакі-ж у нас пераследуюцца за забаронены выпадак дзейнасьці. Вось чаму зусім зразумелы выраз т. Леніна на пытаньне хто-ж зьяўляецца кулаком: „Наб сказаць ці зьяўляецца гаспадарна кулацкай, неабходна ведаць яе гісторыю“. Вось чаму пры адлічэнні таго ці іншага гаспадара да кулака павінен быць такі падыход: як нажывалася яго гаспадарка—кулацкім ці працоўным спосабам.

Вывады.

Расслаенне зьяўляецца вынікам эаанамічнага ўзросту вёскі. Прымусовая барацьба з кулацтвам, ды наогул з расслаеннем вызначала-б—затармазіць узрост вытворчасці ў вёсцы.

А ад упадку агульнай вытворчасці немажнікаў зусім ня было-б лепей, а горш.

Наша заданьне, каб процант моцных гаспадарак не змянішаўся, а павялічваўся, каб таварнасьць сялянскай гаспадаркі ўзрастала.

Пад'агульваючы вышэйшае трэба сказаць, што расслаенне ў вёсцы, якое выклікана НЭП'ам не перашкаджае ўзросту колектыўнай гаспадаркі, а, наадварот, павялічвае вытворчасць і таварнасьць у сельскай гаспадарцы—а значыць падрыхтоўвае элементы да колектывізацыі, і прачынае глебу да савецкай вёскі.

Ад рэдакцыі: Друкуючы гэты артыкул, рэдакцыя запрашае вясковых комсамольцаў—выказацца па закранутым пытанні, пацвярджаючы свае допісы прыкладамі з вашай вёскі.

Журавель.

(Піонэрская песьня).

Піонэрская сям'я
Расплявае жураўля

(Прыпеў)

Жура-жура журавель,
Журавелька малады.

Калі ён у СССР —
Значыць хлопец—піонэр.

(Прыпеў)

Яшчэ ўчора ты і я
Ня вылазілі з гнілья.

(Прыпеў)

Калі ў вёсцы няма драк,
Біў па вуліцы сабак.

(Прыпеў)

Цэлы дзень бутэлкі біў
Абарваным я хадзіў.

(Прыпеў)

Калі хочаш, то павер,
Новы сьвет у нас цяпер.

(Прыпеў)

Чырвань-гальштун, я ня рад,
Што запісаны ў атрад.

(Прыпеў)

Маршэрую і цяю
Песьню звонкую сваю.

(Прыпеў)

Я адзін з тых юнакоў
Йці на ворага гатоў.

(Прыпеў)

Міліёны дзетвары
Комуністым мы сябры.

(Прыпеў)

Гэй, рабочыя краін,
Гэй, да нас вы, як адзін!

(Прыпеў)

Мне рабочы сябар-брат
Я ў агонь за брата рад.

(Прыпеў)

Кроў гарачая б'е час,
Ўсе мы ўнуці Ільіча.

(Прыпеў)

Піонэр наш—маладзец
Жураўлю прышоў нанец.

(Прыпеў)

ЗА ГОД.

Матарова, Сьмілавіцкі раён.

Год таму назад у нас арганізавалася ячэйка ЛКСМБ. Да гэтага часу ў вёсцы ня было ніякай арганізацыі. Аб сталай культурна-асветнай працы гаварыць было нельга. Калі ставіўся які-небудзь спектакль, то гэта рабілася ўрыўкамі студэнтамі, якія прыбывалі ў водпуск. Газеты, літаратура, чытальня—ня былі і ў паміне.

Але вось у жніўні 1924 г. перадавая вясковая моладзь уступае ў Комсамол. Пачынаецца арганізацыйная праца. Перш за ўсё наладжваецца некалькі спектакляў, праводзіцца „Дзень ураджаю“ і ўтвараецца вусная газета. У сяродку самой ячэйкі вядзецца найлепшая адшліфоўка новых комсамольцаў. Каб у далейшым мець магчымасьць весці працу, трэба мець свой пакой, дзе-б можна было адчыніць хату-чыт.

Для гэтага ячэйка, у ліку 20 асоб, ідзе працаваць на два дні ў будуючайся школе. Сяляне адпущаюць нам адзін пакой і матэрыял на сцэну. Цяпер трэба нажыць самае галоўнае—літаратуру. Прышлося зьбіраць з комсамольца па 20 к. на вы-

піску газэт. Так цягнулася паўзімы. Нарэшце былі пастаўлены два платных спектаклі, на якіх выручылі 30 руб. Гэтага на першых часох хапіла, абсталяваць хату-чыт.

Работа аджывае. Арганізоўваюцца політычны і с-г. гурткі і рэгулярна працуюць па разу ў тыдзень. У гурткі шмат уцягваецца беспартыйных.

У далейшым, каб канчаткова матэрыяльна ўзмацніцца ставім яшчэ некалькі платных спектакляў і на „яць“ абсталёўваемся: набываем шкап, лампу, грым, краскі для насыценнай газеты і г. д. Выпісваем: „Звезду“, „Бел. вёска“, „Чырвоная зьмена“, „Малады араты“, „Чырвонаяармейская праўда“.

Цяпер у сувязі з летнім перыядам праца крыху заняпала. 28 чэрвеня адбыўся выпуск політ. гуртка, с-г. перастаў працаваць. У час адпачынку наладжваюцца спортыўныя заняткі. Існуе таксама, ячэйка Мопр'у і вайсковы куток.

За год мы вырасьлі ўглыб і моцна сталі на ногі. Спадзяемся, што к наступнаму году мы справімся і з гэтай апошняй задачай.

М. К.

Займаемся спортам

Капыль, Случчына.

Жаданьне арганізаваць спортыўны гурток пры нашай ячэйцы ЛКСМ было ўжо даўно. Моладзь імкнулася да спорту, як галодны да хлеба.

Бачачы такія імкненьні моладзі і ў асаблівасьці комсамольцаў—гурток быў утвораны. Але спачатку ён не апраўдаў ускладзеныя на яго надзеі.

Прычына хавалася ў тым, што ня было спортыўнай пляцоўкі і патрэбных прылад.

Гурток быў „памёр“.

І толькі ўліпні м-ны г.г. ён абудзіўся, і жаданьні моладзі збыліся.

Наша мясцовая ўлада звярнула вялікую ўвагу на здараўленьне моладзі і адпусьціла некаторы лік грошай на абсталяваньне спортыўнай пляцоўкі.

Ужо маецца турнік, бар'ер і інш. Утвораны дзьве спортыўныя групы: жаночая і мужчынская.

Усе комсамольцы, шмат профсаюзнікаў і беспартыйнай моладзі па аўторках і пятніцах ажыццяўляюць лёзунг:

— У здаровым целе—здаровы дух.

Хутка павінен прыехаць са Случку інструктар па спорту, а покуль што заняткі праводзім сваімі сіламі.

Я. Ш.

Беларускі краёвід. Вёска.

І старыя комсамоляцца.

Блускі Сельсавет, Меншчына.

Яшчэ год таму назад нашы сяляне ня ведалі, што такое Компартыя, што такое Комсамол.

Але бяжыць час—і адмірае старое.

Зараз у нас маюцца 2 яч. ЛКСМБ. Спачатку бацькі ня пускалі сваіх дзяцей у клуб, у чытальню. Забаранялі гуляць з комсамольцамі, але цяпер

і старыя „памыкалі“. Шмат хто ўжо з іх ходзіць у клуб, у чытальню.

Газеты гурткі выпісваюць на свой кошт. Кніжкі бярам у комсамольскай бібліятэцы саўхозу „Молат“.

Селькор Жлобіч.

Васька батрак.

(Допіс вясковага комсамольца).

Васька—батрак. Васька—комсамолец. Ваську 18 год. Другі год служыць ён у кулака вёскі Вялікія Валочкі, Ярмола Ліпніцкага.

Пераважны лік насельніцтва гэтай вёскі—беднота і толькі некалькі двароў абзываліся кулацкімі. З ліку гэтых двароў некаторыя былі далёка ня кулацкімі, бо яны самі па сябе працавалі дзень і ноч, дзякуючы чаму мелі хлеба ўдоваль.

За тое Ярмол быў сапраўным кулаком. Сам ён з сваёю тоўстаю жонкаю і дзяццмі нічога не рабіў, цэлае лета туляўся ў халадку.

А гаспадарка яго—як ні ў аднаго гаспадара Вялікіх Валочак. Хата яго—аршын на трыццаць даўжынёю. Вагон не разуўшыся не палічыш. За хатаю вялізарны сад. Двор прасторны. Дзесяць кароў, трое старых коняў і адзін малады (для гаспадарскіх выездаў).

Такіх, як Ярмол, было яшчэ гаспадароў пяць. Усе яны паміж сабою вельмі добра хаўрусавалі і гэтым трымалі вёску ў сваіх кулацкіх кіпцюрох.

Выбары сельскіх камітэтаў праходзілі па дырэктывах кулацкай „комфракцыі“. Ліпніцкі блізка год займае пасаду старшыні камітэту ўзаемадапамогі, іншыя яго сябры працуюць у розных саветах: пачынаючы ад падпольна-контр-рэвалюцыйнага і канчаючы школьным...

Беглі дзянькі, як у месячную з вялікім ветрам ноч, плылі па небе маленькія хмурынікі, кулацкая ўлада ўсё больш узмацнялася. Кожную весну Ярмол Ліпніцкі даваў бедным сялянам і батракам пазыку з свайго „запасага фонду“—голад ня цётка,—кажа бедната і ідзе да Ярмола.

Нельга сказаць. Ярмол без усялякіх рэзолюцый „пазычаў“ пуды галодным, але за тое ў восень зьдзіраў з сваіх задоўжнікаў у тры столкі...

Усю працу на Ярмолавай гаспадарцы выконвалі Васька і яшчэ дзеве маладыя дзяўчынкі-найміткі.

Васька добра бачыў і разумеў „грамадскую працу“ свайго гаспадара, але мяшаца ў яе не асьмельваўся. Ён адчуваў сябе не падрыхтованым да барацьбы з кулачком, якое сядзела ўва ўсіх камітэтах вёскі.

Але ўсё-ж такі ён быў перакананы ў тым, што акомсамольца Вялікія Валочкі яму ўдасца.

Пачаў ён працу з выпіскі, на крываваыя свае капейкі, газеты „Батрак“. З захапленнем чытаў сам і чытаў сваім таварышом па працы—дзяўчатам-най-

міткам. Спачатку ня слухалі яны Васькіну чытку, але хутка перамяніліся і дужа цікавіліся. Васькіна праца не прападала дарма. Адна з наймітак—Марыська, нават ужо ходзіць з Васькам у мястэчка на сход комсамольскай ячэйкі.

Шмат думаў Васька і аб сялянах вёскі, якія не карысталіся кастрычнікавымі заваёвамі. Чытаў па некалькі раз і ім ён свой „Батрак“, часцяком гутарыў аб Ярмолавым „фондзе“ і яшчэ шмат аб чым.

У самы разгар кулацкага панавання прыехаў у водпуск чырвонаармеец Мікіта, сын беднага селяніна Вялікіх Валочак.

Васька хутка даведаўся аб гэтым і пазнаёміўся з Мікітам. Чырвонаармеец Мікіта палюбіў батрака Ваську і ўдваіх пачалі працаваць. Перш за ўсё яны дагаварыліся з раёнам аб складзе камітэтаў гэтай вёскі, і правялі сьпешныя перавыбары. Сяляне цяпер галасавалі не па прымусу кулакоў, а па сваёй волі. Ваську батрака выбралі ў камітэт сялянскае ўзаемадапамогі, у якасці старшыні.

Кулак Ярмол ня верыў сваім вушам і вачом, што ён больш не старшыня, што „фонду“ яго канец. Зрабіўся, як зьвер. Ваську з хаты выгнаць надумаўся. Але гэтаму ня збыцца. На дапамогу прышоў саюз і прымусіў Ліпніцкага трымаць Ваську, павялічыўшы апошнему плату ўдваяне.

А Васька з Мікітам яшчэ з большым пад'ёмам, яшчэ з большаю энэргіяй аддаваліся распачатай працы. Надумаліся яны Вялікія Валочкі разьбіць на пасёлкі. У нядзелю Мікіта зьездзіў у раён, прывёз агронома і загадчыка па зямельных справах. Склікалі сход. Сяляне, акрамя кулакоў, згадзіліся і прасілі аб найхутчэйшай перабудове іх градак-загончыкаў.

Як на злосьць кулаччу, праз тыдзень акруговай зямельнай камісіяй быў зацьверджан проэкт зямлябудаўніцтва і ў вёску Вялікія Валочкі прыехалі 2 каморнікі.

Кулакоў брала трасца, а батракі былі рады, што абрэжуць заможных і хоць па крысе дадуць ім зямлі.

Мікіта паехаў у сваю часьць. Васька батрак хадзіў з каморнікамі па Ярмолавым полі і аглядаў сабе месца для пасёлку.

3. Жораўскі.

Выцягваем вёску з цемры

в. Раўнаполье, Сьмілавіцкі р., Меншчына.

— Досыць жыць у цемры! Будуйма новае жыццё! Хадзем па шляху Ёльлічал—так сказала наша вясковая моладзь і ўзялася за распаўсюджваньне асьветы ў сваёй вёсцы.

Найгарадэй за гэту справу ўзяліся комсамольцы і настаўнік. Яны задумалі пабудаваць хату-чыгальню. Іншая моладзь адгукнулася на гэта дадатна, і, быўшы вясковы „камазын“, пачалі будаваць на хату-чыгальню. Перасыпалі, накрылі і зрабілі ўлазіны.

Абяцаў шэф (Менск, Аўтагуж) дапамагчы нам у справе абсталяваньня яе літаратураю.

Нядаўна арганізавалі ячэйку „Прэч Няпісьменнасьць“, у якую запісалася 40 сяброў.

Часта наладжваем спектаклі, як у сваім клюбе, так і ў чужых.

Вось, як мы выцягваем сваю вёску з цемры.

Зэшка.

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА

Гутаркі агронома.

Падворыўка жнеўніка.

Найбольш пільнай справай пасля збору збожжа ёсць падворыўка жнеўніка. Безадкладная падворыўка жнеўніка ёсць адно з тых нямногіх гаспадарчых правіл, якія зьяўляюцца абавязковымі ў кожнай глебе і ў кожным становішчы.

Добры гаспадар павінен помніць аб тым, што як толькі поле ачышчаецца ад збожжа, трэба выяжджаць з плугам.

Чым раней зробім падворыўку жнеўніка, тым лепш, а ў некаторых выпадках трэба так сьпяшаць, што аруць паміж радамі зложанага ў дзесяткі збожжа.

Ёсць шмат прычын, дзеля каторых безадкладная падворыўка зьяўляецца патрэбнай і вельмі пажаданай:

1) Пасля збору ранняга збожжа, як напр., жыта, а часам і пшаніцы можам пасеяць на такой падворыўцы якую-небудзь расьліну, напр.: лубін, мешанкі з вікі ці турнэпс, першы на зялёнае ўгнаенне, а турнэпс і мешанкі на корм жывёле, хоць гэтыя апошнія можна прыраць і на зялёнае ўгнаенне.

2) Падворыўка жнеўніка вельмі дапамагае ў барацьбе з сарнякамі.

Дзеля гэтага падворваць жнеўнік магчыма няглыбока (на 4-5 цт.), каб толькі сам жнеўнік і паверхню зямлі падрэзаць і адварнуць. Найлепш дзеля гэтага ўжываць асобных трох ці чатырохлямешных плугоў, але калі іх няма, то можна і звычайнымі, хоць крыху будзе праца выканана менш дакладна.

Замест падворыўкі плугам можна сарваць жнеўнік і зварушыць зямлю драпаком, культыватарам або пружыноўкай, але толькі на сыпкіх, лёгкіх глебах.

Пружыноўкай ці культыватарам барануем у двух напрамках—наўкос і накрыв. У які-ж спосаб падворыўкай жнеўніка мы можам дапамагчы да ачысткі глебы ад пустазелья?

Сарнякі бываюць розных гатункаў і адпаведна да гэтага ў розны спосаб мы павінны весці з імі барацьбу.

Барацьба з сьвірэпкай.

Большая частка сарнякоў, ня выпалатых ў весну, дасьпяюць перад жнівам і высыпаюцца на паверхню зямлі, так, напр.: мак палявы, гуголь, а перад усім *сьвірэпка*. Калі жнеўнік застанецца ня ўзораны да восні, то насенне гэтых сарнякоў

ляжыць сярод яго на сухой ральлі і толькі невялікая частка іх паўсходзіць пасля асенніх дажджоў. Астаўшаяся насенне сарнякоў прыворваецца пры наступнай ворцы больш ці менш глыбока; сядзяць яны ў глебе праз зіму, а ў весну ўсходзяць і густа пакрываюць усё поле. Так бывае заўсёды, калі мы поле пад авёс ці ячмень пасля жыта ці пшаніцы толькі раз увосень арэм без папярэдняй падворыўкі жнеўніка.

Зусім інакш будзе, калі мы жнеўнік падворым безадкладна пасля жніва няглыбока ці хаця-б збарануем культыватарам ці пружыноўкай.

Тады сьвірэпка, якая асыпалася, прыкрытая няглыбока зямлёю ўсходзіць амаль ня ўся; падворыўка праз некі час зазеляніцца, а пасля дадзенай бараной ці яшчэ лепш глыбокім ворывам на зіму мы ўсе іх зьнішчым дашчэнту; а ў наступным ужо годзе яны нам шкодзіць ня будуць.

Нават, калі-б мы ня здолелі зямлі пераараць другі раз, то зімовыя маразы значную частку іх вымаразяць, а пры вясенняй апрацоўцы глебы мы іх зьнішчым дарэшты.

Зьнішчэнне пырняку.

Зусім інакшая справа, калі нам трэба зьнішчыць *пырняк* і другіх падобных да яго сарнякоў, адрастаючых з карэнняў, як асот-уюнок і др. Пырнік заўсёды больш расьце на лёгкіх глебах, пескавых не асабліва сухіх, дрэнна вырабленых, дзе ён разрастаецца, дае шмат падземных паросткаў, каторыя замяняюць паверхню ральлі ў дырван.

На ральлі, дзе шмат пырняку, нішто добра расьці ня будзе, а пырнік сьведчыць, што гаспадар дрэнна вядзе сваю гаспадарку.

Але калі добра за справу ўзяцца, то ня так ужо вельмі цяжка ад яго збавіцца.

Адным з спосабаў барацьбы з пырнікам у ральлі лёгкай глебай зьяўляецца таксама няглыбокая падворыўка жнеўніка. Тут пры ворыве мае значэнне шпаркая праца, каб пласт як найбольш паразрываць на невялікія кавалкі, каторыя барджэй прасохнуць. Пасля двух-трох дзён добрай пагоды баронім звычайнымі баронамі, а пасля пружыноўкамі ці дралакамі пырнік выцягваем з ральлі.

Калі мы заўважым пасля такой падворыўкі і баранавання, што пырніку яшчэ засталася многа, то трэба ў восень яшчэ раз даць няглыбокую падворыўку і ў сухую пагоду выбаранаваць яго дарэшты. Баранаваць трэба ня вельмі шпарка, каб пырніку не разрываць на дробныя кавалкі.

Як трэба сеяць жыта.

Пры падрыхтоўцы глебы пад засеў жыта, а таксама і пры сяўбе ніколі ня трэба грунту вырабляць на парашок, дзеля таго, што ўразе дажджу на паверхні глебы можа ўтварыцца корка, якая будзе перашкаджаць усходу расьлін.

Асабліва трэба гэта мець на ўвазе на падюлах, якіх шмат ёсць у нас на Беларусі, а таксама і на гліністых грунтах. Добра падрыхтованая глеба павінна быць у грудкаватым стане, ачышчаная ад пырніку і добра зраўнаваная баронамі.

Якасьць насеньня.

Вартасьць насеньня залежыць ад чыстаты і ад моцы прарастаньня. Чыстату насеньня найлепей атрымаем пры дапамозе, спачатку, арфы, якая служыць дзеля ачысткі зярнят ад примешак, як мякіна, салома, каласы, пясок і г. д. Сьледам за арфай ідзе вятранка (сартоўка), дзе сартаваньне насеньня робіцца наветрам, г. зн. на вазе зярнят, пры гэтым аддзяляюцца лёгка зярняты і насеньне сарнякоў. Але ўсё-ж у збожжы засталіся круглыя зярняты розных вік, гуголя і др. сарнякоў, ад якіх можна збавіцца прапускаючы насеньне жыта праз *трыер*. Гэтая апошняя машына значна дарагая і аднаму селяніну купіць яе не пад сілу, дзеля гэтага трэба ці купіць яе ў хаўрусе з суседзьмі ці пазычыць на-агропункце, або ў саўхозе.

Такім чынам ачышчае насеньне можа даць добры ўраджай, калі яно будзе мець добрую сілу прарастаньня (усхожасьці).

Практычна, сілу прарастаньня насеньня можам акрэсьліць у наступны спосаб: адлічваем 100 зярнят жыта, памяшчам іх у цёплай хаце на талерцы, між двума кавалкамі змочанага ў вадзе палатна, якія ў працягу некалькіх дзён трымаем у вільготным стане, пакуль зярняты не пачнуць прарастваць. Пасьля таго, як яны прарастуць, падлічваем, колькі зярнят прарасьлі.

Добрай сілай прарастаньня можна лічыць калі з 100 зярнят ня менш як 90 прарастуць.

Асабліва трэба звяртаць увагу на сілу прарастаньня, калі для пасеву ўжываем насеньне, куплянае ці леташняе.

Апрача чыстасьці і добрай сілы прарастаньня насеньне павінна мець адпаведную вагу і ня быць тухлым.

Спосабы сяўбы.

Даход гаспадара ад поляводзтва будзе тым большым, чым меншай колькасьцю насеньня (высева) атрымае найвышэйшы ўраджай.

У агульных нарысах у сучасны момант ужываюць наступныя спосабы сяўбы: 1) пасеў раскідны ручны; 2) пасеў раскідны машынны; 3) пасеў радавы і 4) пасеў гнёздавы.

Пры *пасеве раскідным ручным* зярняты трудна расьсеяць роўна і дзеля гэтага прыходзіцца іх засяваць больш чымся пры *раскідным машынным*. Сяўнік раскідны (мал. 4) можна паставіць так, што ён будзе высяваць пэўную колькасьць зярнят, пры тым зярняты раскідвае роўна па ўсёй плошчы. З гэтай прычыны можна на 10 процантаў высяваць насеньня менш, чым пры ручным пасеве.

Пасеў радавы вымагае дакладнай апрацоўкі глебы. На навінах, на грунтах зарослых пуста-

зельем і пырнікам радавы сяўнік (мал. 5) будзе запыхацца. На мокрай зямлі з гэтай-жа прычыны нельга сеяць—трэба чакаць, пакуль ральля зусім не прасохне. На такіх глебах лепшы будзе пасеў раскідны машынны, чым радавы.

Аднак, калі мы мелі магчымасьць дакладна падрыхтаваць для пасеву глебу, пасеў радавы мае многа добрых старон:

1) Насеньне памешчанае на аднолькавай глыбіні з адначасным прыкрыцьцём вільготнай зямлёю, дасьць аднолькавыя і роўныя ўскходы, а пасья і дазраваньне;

2) Насеньне памешчанае на аднолькавай адлегласьці ў радках, знаходзіцца ў аднолькавых умовах, з боку атрымання пажыўнасьці з глебы, а, значыцца,—і разьвіцьця;

3) Дае магчымасьць вясьці міжрадную апрацоўку збожжа палольнікамі і асыпнікамі;

4) Прымушае гаспадара да стараннага вырабу грунту, бяз якога радавы пасеў немажлівы і

5) Пасеў радавы дае значную ашчэднясьць насеньня (25-30 проц.) у параўнаньне з пасевам раскідным машынным.

Там дзе ўмовы гаспадарак дазваляюць на куплю машын, трэба аб'яднаўшыся ў машыннае таварыства купіць раскідны, альбо радавы сяўнік а яшчэ лепш абодва (раскіднога сяўніка будзе даволі на 100-120 дзесяцін, а радавога—30-35 дзесяцін), тым больш, што Савецкая ўлада дае доўгатэрміновы крэдыт машынным таварыствам і аддзельным гаспадаром членам коопэрацыі.

Пасеў гнёздавы найбольш дакладны, робіцца ён ручным спосабам такім парадкам, што насеньне садзіцца ня толькі радамі, але і ў радок на пэўнай адлегласьці адно ад другога.

Колькасьць высева насеньня.

Залежыць ад многіх прычын і дзеля гэтага можна радзіць: 1) пры раннім пасеве азіміны сеяць можна менш густа, пры позьнім—гусьцей; 2) на грунтах з пустазельем і дрэнна вырабленых трэба сеяць гусьцей, чымся на грунтах чыстых і добра вырабленых і 3) ад спосабу пасеву, аб чым ўжо раней казана. У нашых умовах, калі сяўба ня спозьненая і ня вельмі ранняя, трэба высяваць пры пасеве ручным—10-11 пудоў на дзесяціну, пры пасеве раскідным машынным—9-10 пудоў, пры радовым—6-7 пуд. і пры гнёздавым 3-4 пуды.

Прыкрыцьце насеньня.

Прыкрываеш насеньне пры раскідным пасеве пружыноўкай, або 4-х лямешным плугам, калі іх маеш, а пасья ў адзін сьлед звычайнай жалезнай бараню наоперак ворыву ці баранаваньню; калі-ж іх няма прыкрываем ў два сьляды баронамі накрыв.

Пры радовым пасеве зярняты прыкрыты і іх баранаваць ня трэба. Заўсёды трэба памятаць, што перад пасевам грунт трэба дакладна выраўнаваць асабліва перад радовым. Ул. Даведчык.

АД РЭДАКЦЫІ: Рэдакцыя „М. А.“ з вялікім жалем паведамляе чытачоў аб неспадзяванай сьмерці аднаго з першых нашых супрацоўнікаў—агронома **ЎЛАДЫСЛАВА ДАВЕДЧЫКА**.

ГОРАД.

ЖЫЦЦЁ І ПРАЦА МАЛАДЫХ ГАРБАРОЎ.

Завод-школа імя Соскіна.

Першыя крокі.

Было гэта яшчэ ў 1921 г. У той час пачала ажываць наша прамысловасць. Закірала жыццё на фабрыках і заводах. І вось для навучэння працы, да іх пачалі прымадоўваць моладзь. Але вучыцца на заводзе было цяжка. Уся кваліфікаваная сіла была занята адбудоўкаю прамысловасці.

Па ініцыятыве сакратара ЦК ЛКСМБ т. Соскіна (яго імя школа цяпер і носіць) была адчынена гэта школа-завод для гарбароў.

Заданнем школы было—падрыхтаваць добрых гарбароў.

З запалам узліся хлопцы за работу і вучобу. Іх зараз палічваецца 55.

Што вырабляе завод імя Соскіна? А ў ім вырабляюць тавар на боты (халявы, падэшвы і інш). Гэты тавар вырабляецца з сяр'я. Сяр'ё праходзіць шмат аддзяленняў, пакуль стане годным да ўжытку. Першае аддзяленне—зольнае, дзе робяць скуру чыстаю ад шэрсці, потым дубільнае—дубяць яе, далей скура пераходзіць у фальсоўку, тут скура робіцца гладкаю, потым яе хвабуюць, сушаць і адсылаюць на склад.

Каб быць добрым гарбаром, трэба шмат вучыцца. І хлопцы тры гады працуюць і вучацца на сваім заводзе.

Посьпехі ёсць.

За чатыры гады свайго існавання школа ўжо мела некалькі выпускаў. Апошнія выпускі былі ў 1924 г.—13 чал., і ў 1925 г.—18 чал.

Тыя хлопцы, якія скончылі школу—працуюць на дзяржаўных гарбарных заводах, як спецыялісты-рабочыя.

100 проц. вучняў—комсамольцы.

Як толькі завод пачаў працаваць, на ім зараз-жа арганізавалася комсамольская ячэйка. З вялікай ахвотай пацягнуліся да яе вучні. І праца ячэйкі пачала мацнець.

У гуртках праца ішла здавальняюча, выпускалі насыценную газету „Малады Гарбар“. Прымаюць удзел у будаванні газеты

У гарбарні. Дзяўчаты за працай.

ўсе вучні. Да гэтага часу вышла ўжо 10 нумароў.

Здароўе сваё хлопцы ўзмацняюць у спортгуртку.

Комсамольская ячэйка сваёю працаю заваявала вялікі аўторытэт. Аб гэтым сведчыць тое, што ўсе вучні—комсамольцы.

Трымаем сувязь з вёскаю.

Ужо мінуў год з таго часу, як наша школа-завод пачала шэфстваваць над Каралішчаўскім сельсаветам, Самахвалавіцкага р.

Кожную нядзелю хлопцы робяць выезды ў падшэфны сельсавет, куды вязуць літаратуру, газеты.

У хаце-чытальні (у падшэфнай) адчынілі розныя куткі. З вёскай рабочая моладзь сувязь трымае.

Як. Садоўскі.

3 жыцця чырвонага Бальтыцкага Флёту.

Кожны комсамалец павінен добра быць знаёмы са становішчам нашага воднага флёту. Комсамол Беларусі трымае шэфства над лінейным караблём „Парыская Комуна“. „Парыская Комуна“ знаходзіцца ў Бальтыцкім моры. З мэтай асьведамленьня чытача, што робіцца і як праходзіць жыццё ў Бальтыцкім моры, друкуем ліст чырвонафлётца для нашай часопісі.

1925 год зьяўляецца паказальным годам у гісторыі нашага чырвонага ваенна-воднага флёту. У гэтым годзе летняя кампанія была адчынена на месяц раней звычайнага (нават у даваенныя часы флёт ня выходзіў у мора так рана). У Бальтыцкім флёце большасць караблёў вышла ў мора першага красавіка, у той час, калі мора яшчэ было не аслабанілася ад лёду.

Хто непакоіцца:

Вядома, што вось гэта зьяўляецца вялікім дасягненьнем. Нават замежны друк, у першую чаргу „суседкі“ Фінляндыі прымушан быў „прызнаць“ (ўжо каторы раз яны „прызнаюць“?) гэты факт, факт адбудованага і з кожным годам узмацняемага Чырвонага Флёту. Ангельскі марскі друк за апошнія гады надзвычайна цікавіцца нашым флём.

Тыпы чырвоных маракоў.

там прымушан быў адзначыць наш новы крок па шляху будаўніцтва марской узброенай сілы. Вядома ўсе гэтыя звесткі перапоўнены паведамленьнямі „большавікі узбройваюцца“, „чырвоная пагроза“ і інш., і, як водзіцца, прыкрываючыся гэтым, сьпешна прыступілі да пабудовы новых сродкаў зруйнаваньня. Існуючыя на грошы Францыі, Амэрыкі, Ангельшчыны—Фінляндыя, Польшча заказваюць караблі, будуць для іх новыя базы, „ваенізіруюцца“ ва ўсю.

Непакоіць узрост Чырвонага Флёту і больш „значных“ дзяржаў чымся Польшча. Гэтым летам наведваюцца ў Бальтыцкае мора эскадры караблёў цэлага шэрагу дзяржаў як: Голяндыі, Намеччыны, і Ангельшчыны, з мэтай, быццам, „вучэбнага плаваньня“. Але правільней будзе, калі скажам заместа „вучэбнага плаваньня“—„папарэдняя разьведка“.

На практыцы

Шырока разгарнулася кампанія. Флёт з поўнай падрыхтоўкай сустраў яе. Горда хваляюцца ў паветры чырвоныя сьцягі на мачтах баявых караблёў. З сілай прарэзваюць сваім форштэўнем упартыя хвалі Бальтыцкага мора лінейныя караблі, крэйсэры, мінаносцы.

Чырвоны Бальтыцкі флёт на баявой вучобе. Працы—па горла. Ніхто не застаецца бяз справы, Раніца. Ледзь праб'е на караблі пяць гадзін і бурліць—кіпіць жыццё. Развод на працу. Пачынаецца мыццё, уборка карабля. Ані водзін кутчак не застаецца бяз увагі. Усюды пабывае вялізная швабра. Затым пачынаюцца заняткі.

Вечар. Адбой. Скончыўся працоўны дзень. Апэтытна зьнішчаецца вячэра. Свабодныя ад вахт чырвонафлётцы „па густу“ абіраюць заняткі. Вось на палубе аднаго з караблёў купа маракоў падае ад сьмеху, глядзячы на „фокусы“ свайго мядзьведзя Мішкі; у кубрыку частка маракоў занята „адбудовай“ свайго абмундыраваньня. Але большасць чырвонафлётцаў свае свабодныя часіны праводзіць у Ленінскім кутку. Там газэты, часопісі, адным словам навіны са ўсяго сьвету. Часта на вялікіх караблех наладжваецца кіно і тады зьбіраюцца маракі паглядзець.

Аднак хутка ўсё змаўкае. Моцны сон пасля працоўнага дня агортвае маракоў, і, толькі вахценныя пільна даглядаюць карабель. А варта прагучэць тры-возе, і ў момант усё ажывае. Усе на сваіх мясцох.

Так са дня на дзень жыве, працуе Чырвоны Флёт, праводзіць сваё вучэбнае плаваньне, у проціставес „вучэбнаму плаваньню“ капіталістых.

Вялікі паход.

Паходы зьяўляюцца адной з неабходных умоў для жыцця і існаваньня флёту. Толькі ў паходзе заўважаюцца раней няпрыкмечаныя недахопы, толькі праз паходы дасягаецца марская практыка.

У канцы чэрвеня месяца быў праведзены паход па Бальтыцкім моры. Флёт быў амаль што ва ўсіх кутках Бальтыцкага мора, даходзіў да берагоў Нямеччыны, Швэцыі, Эстоніі, Латвіі.

—Здрава пакачала—чутны водгукі маракоў пра гэты паход.

У працоўных СССР ёсьць надзейны абаронца. Імя яму Чырвоны Флёт.

Чырвоны марак Б. Нік.

Хведзька комсамолец.

Песа ў з дзеях з жыцця Заходняе Беларусі.

А. ДАБРАВОЛЬСКАГА.

А с о б ы.

Хведзька	18 год
Мацей—яго бацька	45 "
Гуляна—маці Хведзькі	40 "
Янка—Сябар Хведзькі	17 "
Грышка—Сябар Хведзькі	18 "
Зіна—	14 "
Надзя—	14 "
Міхась—	15 "
Два жандары.	

Усе тры дзеі адбываюцца ў вясковай хаце Хведзькіных бацькоў, якія нядаўна вярнуліся з бежанства ў Расіі.

Д З Е Я П Е Р Ш А Я.

З ь я в а І.

Хведзька (адзін).

Хведзька (адзін). Ужо з месяц часу прашло, як я вярнуўся з Расіі сюды ў родны куток, як бацькі мае кажуць. І яшчэ да гэтага часу я не магу зразумець, куды я папаў. Усё тутэйшае для мяне здаецца разам і новым і старым, бо аб усім гэтым я чуў у Расіі. Але-ж чуць—адно, а бачыць сваімі ўласнымі вачыма зьдзекі панскай улады—другое. Няма таго дня, каб ня бачыць гэтых зьдзекі. Пазаўчора праходзілі праз нашу вёску жандары і зьбілі аднаго старога, які шапкі ня зняў перад імі. Учора пан сусед заняў да хлява палавіну быдла нашае вёскі за тое, што яно зышло на яго выган, і трымае да цяперашняга часу. Сягоньня сышчыкі зьбілі трох нашых сялян, якія вышлі гараць у дзень трэцяга мая, іхняга буржуазнага сьвята. Агулам панскія бізуны ніколі не адпачываюць. Я трохі ўжо пачаў вясці барацьбу з імі.

З ь я в а ІІ.

Хведзька—Мацей.

Мацей (уходзячы). Што-ж ты, сынку, заўсёды такі задуманы. Можаш ты не здароў? Кажы! Будзем рабіць які кольвек ратунак!

Хведзька. Праўда, тата, я хворы. І хворы я тым, што мне прыходзіцца кожны дзень бачыць зьдзекі панскай улады над бедным народам. Ты

ведаеш, што рос я ў Расіі і ў Расіі цяперашняй, вызваленай, дзе ня ўбачыш такіх зьдзекі. Дый адкуль мне падабацца будзе ўсё гэта?

Мацей. Нічога ня зробіш, сынку, трэба прывыкаць. Вось мне так нічога дзіўнага тут няма. Праўда, вырас я пад сьвіст панскага бізуна і жыў доўга пад страхам яго, дык прывыкаць ня цяжка. Пабыў я гэтых чатыры гадкі ў звольненай Расіі, праўда, прывык чуць, што і я чалавек такі самы, як і ўсе людзі. Але-ж прыехаў вась сюды, так адразу ўсё гэта мае чуцьцё раптам прапала. Трэба прывыкаць, дзеткі.

Хведзька. Не, татка, я ні за што ня прывыкну, бо я надта не згаджаюся з усім тым, што тут робіць панская ўлада.

Мацей. Ну, добра, ты не згаджаешся, так што-ж ты можаш карыснага зрабіць у гэтай справе? Ты—блэзан, гэта раз. Другі раз, з імі вясці барацьбу—усё роўна, што сыяну прабіваць кулаком. А пачнеш што гутарыць насупроціў іх, так яны скоро дадуць табе месца ў востросе. Ці-ж ня лепей ня бачыць гэтых вострагаў?

Хведзька. А памойму лепей сядзець у востросе, чымся царпець штодзённыя іхнія зьдзекі. У паноў і вострагаў ня хопіць садзіць усіх тых, хто супроціў іх ідзе; бо ўжо людзі дужа зразумелі, дзе праўда і дзе крыўда. Можаш толькі адныя старыя, як ты, тата, могуць згадзіцца з панскай уладай.

Мацей. Праўду ты кажаш, але-ж няхай старэйшыя думаюць аб гэтым, а не такія, як ты, блэзны.

Хведзька. Усім, тата, трэба і ня толькі думаць, але-ж і справу рабіць, каб скараці прыдушчы ня толькі паноў, а нават і ўсіх тых, хто ім служыць!

Мацей. Дзеткі мае, хто іх прыдушчыць? Ты-ж сам бачіў, колькі было па дарозе, як мы ехалі сюды, чарнаты гэтаі—поліцыі. Усё гэта іх панская ўлада трымае, каб яны не давалі расхадзіцца тым, хто не здаволены ёю.

Хведзька. Ты глядзеў на чорных наемнікаў панскіх і кажаш, што іх многа. А ты думаў

над тым, колькі беднага народу, які ад іх церпіць зьдзекі?

Зьява III.

Хведзька—Мацей—Янка.

Янка (*ўходзячы*). Добры дзень, дзядзька! добры дзень, Хведзька!

Мацей і Хведзька. Добры, добры дзень, Янка!

Янка. Ну як? Яшчэ ўсё гаруеце? Мусі каецца аб тым, што прыехалі сюды з Расіі?

Мацей. Мае справы старога,—я прывыкну памаленьку. Па праўдзе сказаць, і прывыкаць мне ня трэба, бо ўсё гэта мне вядома з маладых год. Я гэтыя бізуны так памятую, усё роўна, як яны з год таму назад мяне сьвянцілі.

Янка. А як-жа-ж нам, дзядзька? Прывыкнуць мы ня можам. Як я бачу, што над кім зьдэкуюцца, так мяне аж трасца трасе ад злосьці. Я не магу ніяк вытрымаць!

Мацей. Сынкі мае! Мы з Хведзькай толькі што гутарылі аб гэтым. Я ведаю, што вам цяжка вытрымаць. Але-ж якая карысьць будзе з таго, калі вы ня вытрымаеце і пасьля пападзеце ў вастрог, дзе будзеце доўго марнаваць сваё маладое жыццё.

Янка. Каму небудзь ды трэба пабыць і ў вастрозе; бо вызваленне—справа вялікая, так для яго і ахвяра павінна быць вялікая.

Мацей. Як сабе хочаце. Але-ж я раіў-бы не зьвяртаць многа ўвагі, а пасьля прывыклі-б. Ну, я пайду. (*Выходзіць*).

Зьява IV.

Хведзька—Янка.

Янка. Вось ужо гэтыя старыя! Гатовы кланяцца паном і нам нават гутараць аб гэтым. Як ты глядзіш не гэта? Можна ўжо хілішся ў бацькаўскі бок?

Хведзька. Што ты, Янка! Я аб гэтым і падумаць не хачу; панскія зьдзекі надта ўжо праціўны для мяне. Я ляпей прападу, а не згаджуся з гвалтоўнікамі. Я жадаў-бы, каб усе мае сябры былі такімі пэўнымі ў нашай агульнай справе, як я. Ну Янка, а ты пісулькі перадаў ужо ўсім сябром?

Янка. Усім перадаў, скоро прыдуць.

Хведзька. Каб хаця хто з маіх бацькоў ня прышоў сюды тады, як яны зьбяруцца, а то яшчэ расплачуцца. Так, Янка, так! Папрацуем на карысьць бедных і на згіноту капіталістых!

Зьява V.

Хведзька—Янка—Гуляна.

Гуляна. Добры дзень, дзетачкі!

Янка. Добры дзень, цётка!

Гуляна. Ці вы нічога ня чулі?

Хведзька і Янка. А можа ёсьць што цікавае?

Гуляна. А вось слухайце. Іду я па вуліцы, аж бачу каля Цімохавае хаты стаяць жандары. А Цімохава жонка страх як моцна плача. Я заста-навiлася і бачу—вядуць зьвязанага Цімохавага Кастуса і ўсё б'юць яго. Адзін жандар проста бізу-

ном усё б'е, ды б'е. Але-ж цікава, што ўся вёска як вымерла, нават на вуліцу ніхто ня выйдзе. Вось да чаго людзі запужаны. Гэта Кастусь, ба-чыце, да войска іхняга не хацеў ісьці.

Янка і Хведзька (*на працягу размовы ўсё больш непакояцца*). Ах, праклятыя канаркі! Бяжым глядзець! (*Выбігаюць з хаты*).

Гуляна (*усьлед*). Іх ужо няма, яны ўжо да-лёка! Вось цікавацца хлопцы. А што там цікавага? Толькі сэрца баліць гледзячы.

Хведзька (*уходзячы*). Вось глумяцца, так глумяцца!

Янка. Ну і як-жа-ж цяпець?

Хведзька. Не, немажліва цяпець!

Гуляна. Ну, а калі ня ўцерпіце, то што-ж вы зробіце? Вы-ж яшчэ сьлізаносыя.

Хведзька. Хоць мы і сьлізаносыя, але-ж сьмелыя, а хто сьмелы, той справы робіць.

Гуляна. Пакінь ты гутарыць. Гэта...

Хведзька (*перабіваючы*). Не, у такіх рэчах мы з бацькоў ніколі прыкладу браць ня будзем!

Янка (*ціха*). Не гавары далей; старых мы перарабіць ня можам. А сваю справу рабіць бу-дзем мы.

Гуляна. Хведзька, я ў гарод пайду, а ты не забудзься парасё пакарміць. (*Выходзіць*).

Хведзька. Добра, мамачка. (*Да Янкі*). Толькі слухай старых, так яны скоро падставяць нашыя комсамольскія плечы пад панскія бізуны.

Янка. Якая наша праца цяжкая. Бойся ня толькі паноў дый іх наемнікаў, але яшчэ і сваіх уласных бацькоў, каб яны не затрымоўвалі на-шае працы.

Хведзька. Нічога, сябру, пераможам усё!

Зьява VI.

Хведзька—Янка—Грышка—Зіна—Надзя—Міхась.

Грышка. У добрую гадзіну зашлі да вас—нікога няма? Добры дзень!

Хведзька і Янка. Вельмі рады, вельмі рады! Добры дзень!

Хведзька. Толькі калі прыдзе мой бацька ці матка, то вы пытайцеся ў іх, ці ня бачылі яны чырвонае цялушкі, што нібыта ў вас зьбегла.

Міхаська. Мы добра ведаем, як з старымі гутарыць.

Зіна. Якія-ж мы тады былі-б комсамольцы, каб нават і ад старых не маглі выкруціцца! (*Сьмяюцца ўсе*).

Хведзька. Калі вы мае пісулькі атрымалі?

Усе. Учора ўвечары.

Хведзька. Ну, сябры, будзем гутарыць аб справе. Каго мы выберам сабе павадыром?

Усе. Хведзьку! Хведзьку!

Хведзька. А хто будзе маім намесьнікам?

Усе. Янка! Янка!

Хведзька. Дзякую вам, сябры! Буду ста-рацца, каб з гонарам выйсьці з гэтага дрэннага становішча, у якім мы знаходзімся. Зьдэкам бур-жуазіі ня будзе канца, пакуль яны ня будуць па-караны тымі, над кім яны цяпер зьдэкуюцца. Справа наша цяжкая, але-ж мажлівая. У ёй мы

ня толькі не павінны даражыць бацькаўскімі да нас адносінамі, але-ж нават і сваім жыццём. Мы павінны ведаць, што мы не адныя, што нашыя сябры і ў гарадох і ў вёсках вядуць працу вызвалення. У сваёй працы ўсе мы павінны шукаць пэўных нам сяброў, каб пашырыць наш гурток. Пакуль што мы гэта павінны рабіць. А цяпер мы дамо адзін аднаму сяброўскае слова не шкадаваць свайго жыцця ў барацьбе за лепшае беднага народу.

Усе (падаючы рукі сябар сябру). Будзем вясці барацьбу да канца!

Хведзька. У нас да гэтага часу ўжо зроблена сувязь з сялянскімі рэволюцыйнымі гурткамі. Астаетца яшчэ зрабіць сувязь з працоўнымі гурткамі гораду. Заўтра я пайду ў горад і гэта там зраблю. А вы, Янка, Грыша, Зіна, Нядзя і Міхаська, ідзеце ў свае вёскі і даведвайцеся, дзе ёсць пэўныя сябры і прылучайце іх да нашага гуртка.

Усе. Усё гэта зробім!

Хведзька. Так вось, сябры, трэба асыярожна брацца за працу. Без агульнай рады нічога не рабіць. А цяпер на свае месцы пойдзем.

Усе (разьвітваюцца). Усяго добрага!

Хведзька. Усяго добрага. (Застаетца адзін). Вось маладыя падпольнікі. Усе яны ўчыліся, жылі ў Расіі і былі там комсамольцамі. Прыехалі сюды разам з сваімі бацькамі, як і я, з бежанства і сваіх комсамольскіх абавязкаў яны не забылі. Яны іх добра памятуюць, і гэтую справу, за якую мы ўзяліся, яны даведдуць да канца. Яны добра памятуюць лёзунг: „Пролетары ўсіх краёў, злучайцеся!“

ДЗЕЯ ДРУГАЯ

Зьява I.

Мацей—Гуляна.

Гуляна. Дзе-ж наш гэта Хведзька так доўга забавіўся? Чакаем, чакаем, а яго ўсё няма, ды няма.

Мацей. Ён-жа-ж да Бярэзаўцаў да цёткі пашоў, дык чаго-ж табе плакаць па ім. Калі так доўга яго няма, то можа ён так дзе забавіўся, за гаварыўся,—ён-жа-ж хлопец не маўклівы.

Гуляна. Ды ўжо за такі час можна нагутарыцца па горла. У мяне толькі і думкі, каб з ім чаго дрэннага ня здарылася?

Мацей. Няўжо-ж ты думаеш, што ён такі ўжо някудышны. Ён хоць малы, а ўсё-ж такі рухавы і бывалы хлапчына.

Гуляна. Вось рухавыя заўсёды скарэй набягаюць на розную бяду.

Мацей. Ну, досыць! Забывалася саўсім, ёсць над чым бедаваць. Лепей бядуй над тым, што хлеба няма, галадаць скоры прыдзеца. Хведзька прыдзе, ня згіне. А цяпер—пойдзем аб гаспадарцы рупіцца. (Выходзіць).

Гуляна. Твая справа бацькоўская, а мая матчына. Мне ад мала-маленькай рэчы заўсёды прыходзіцца сэрцам хварэць. Ох, ох! (Выходзіць).

Зьява II.

Хведзька (адзін).

Хведзька (уваходзіць, у руках торба, туга набітая). Нікога няма. Мусіць быць тата з мамай

на полі. Што яны думалі пра мяне? Ці дагадаліся, што я ў горад пашоў, бо я ім сказаў, што пайду да свае цёткі ў Бярэзаўцы? Ну але-ж няхай дагадаваюцца. Найлепей, што я не дарма схадзіў у горад. Пасьля гэтага мы ўсе будзем ведаць, што мы не адныя тут змагаемся і што шмат людзей ёсць, якія таксама незадаволены панскай уладай і вядуць барацьбу з ёю. А шмат, шмат я раскажу сваім сябром і пацешу іх.

Зьява III.

Хведзька—Янка.

Янка. Добры дзень! Хведзька! Ну як, усё добра обышлося?

Хведзька. Добры, добры дзень! У мяне справы добрыя.

Янка. Як убачыў я, што ты ідзеш да хаты, так я за табою. Пільнаваў цябе гадзіны дзье. Ну, і як-жа-ж не пільнаваць, калі я быў пэўны, што ўсё зробіш патрэбнае для нас і прынясеш добрыя весткі.

Хведзька. Ты паглядзі, што я прынёс! (Паказвае торбу з паперамі. Абодва голасна радуюцца). Я табе частку іх дам, а рэшту другім дам. На, вось табе,—раскідаеш на крыжавых дарогах і ў відных мясцох. (Янка бярэ літаратуру і хавае яе).

Янка. О, Хведзька! Цяпер мы самыя рэволюцыянэры. Уперад мы толькі чыталі пра іх, а цяпер такія самыя, як і яны,—будзем распаўсюджваць літаратуру.

Хведзька. Янка, схавай добра, а ноччу раскідаеш. Так, так, праўда, і мы барацьбіты за лепшае беднага народу.

Янка. Ну, што там у горадзе цікавіліся намі?

Хведзька. Надта, надта цікавіліся і нават абрадваліся, як я да іх прышоў. Але-ж доўга я шукаў іх. Іду па вуліцу, а поліцыянтаў шмат-шмат. Мне так і здаецца, што мяне вось зараз і астановаць. Пасьля ўсё-ж такі знашоў я сваіх сяброў. Яны сталі пытацца ў мяне пра ўсё, давалі мне настаўленьні розныя і прыслалі нашым тутэйшым сябром рэволюцыйнае прывітаньне.

Янка. А ў іх там малыя такія, як мы, рэволюцыянэры ёсць?

Хведзька. Ёсць, ёсць і ўсе такія рухавыя, што а-яй!

Зьява IV.

Хведзька--Янка, уваходзяць: Грышка—Зіна—Падзя—Міхалка.

Усе. Вітаем, вітаем сябру! Ну, як справы?

Хведзька. Усё добра! Толькі што вярнуўся. Перадаюць адтуль шчырае прывітаньне ўсім вам. Прыемна мяне там спаткалі. А гасцінцу якога вам прыслалі! (Паказвае паперы ў торбе). Вось паглядзеце на іх.

Усе. Пакажы, пакажы!

Хведзька (паказваючы). І лістоўкі, і газеты, і кнігі,—усё ёсць. Я вам раздам іх. Па дарозе яшчэ як я ішоў, думаю, давай разлажу на кожнага, каб прышоўшы да хаты можна было адразу раздаць. (Раздае). Ты, Грышка, з Зінай пойдзеце ў мястэчка Міхнічы; заўтра там будзе кірмаш, так вы ўсё гэта пораскідаеце па вазох, толькі старайцеся быць асыярожнымі. А ты, Міхаська з Надзжай,

дзе ў мястэчка Дунаевічы; там будзе ў чаць-кірмаш, там вы таксама раскідаеце гэта па сялянскіх. Як па дарозе будзеце ісьці, то і прыклейвайце да хвоек, да слупоў. А покуль што гэта ўсё схавайце добра. Калі хто па неасцярожнасьці пападзецца жандарам, ад усяго дмаўляйцеся і сяброў ня выказвайце.

У с е. Гэта мы добра ведаем!

Хведзька. Цяпер вась вам кнігі прыслалі, аднэй на кожны гурток. *(Падае тры кнігі)*. Чытайцеся імі толькі самі, а сябром тым, якія шчэ вам добра невядомы, не паказвайце. Перацяюць нам, што працоўны і сялянскі рух павялічваецца з кожным тыднем. Ворагі гэтага руху стаяюцца ўсімі сіламі затрымаць яго, але-ж няма такой сілы, якая магла-б зрабіць гэта.

З ь я в а V.

Ты-ж і Гуляна.

Гуляна *(уходзячы)*. А-а-а! Колькі сабралася чыкаў. А як выходзіла, то хата зусім была роўная. Дзе-ж ты так доўга быў, Хведзька?

Хведзька. У Бярэзаўцаў, мамка.

Гуляна. Доўга, доўга ты там быў. А чаго-ж хлопчыкі папрыходзілі?

Грышка. У нас, цётка, згінула чырвоная шалішка, так вась мы яе ўжо трэці дзень усё шукаем і ніяк знайсці ня можам.

Гуляна. Не, дзетачкі, я ня бачыла ніякай шалішкі. А-а-а! прапала. А можа яе ваўкі зьелі?

Грышка. Невядома, цётка.

Гуляна. Хведзька, ці ты парсяці есьць даваў ці не? *(Выходзіць)*.

Хведзька. Даваў, мамачка. Так вась, сябры, бядаваць нам няма чаго. Усё даецца чалавеку не дарма, а тым бардзей вызваленьне ад гэтых зьдзекаў. Цяпер разойдземся для сваёй працы. Будзем шукаць пэўных сяброў і гуртаваць іх, будзем будзіць тых, якія яшчэ сьпяць, каб яны прабуджаныя вашлі ў жыццё барацьбы за вызваленьне беднага народу ад капіталістых!

З А С Л О Н А.

Д З Е Я Т Р Э Ц Я Я.

З ь я в а I.

Мацей—Гуляна—Хведзька.

Гуляна. Дзеткі, дзеткі! Куды-ж ты гэта так доўга цягаўся ўчора? Я толькі не хацела табе і сабе стыду рабіць перад чужымі. Ты таго ня ведаеш, колькі я сьлёз праз цябе праліла. Ці-ж добра так рабіць? Казаў, пайду ў Бярэзаўцы. Прашоў вялікі час, а цябе ўсё няма дый няма. Пытаюся ў бацькі. Ён кажа, што можа ты рыбу дзе ловіш. Як ён сказаў гэта, так мне аж сэрца забалела; сабе думаю, можа дзе ўтапіўся?

Хведзька. Мама, ты так гутарыш, усё роўна, як нічуць ня ведаеш мяне. Я тваё дзіця і хто-ж можа мяне больш ведаць за цябе? Куды я ні пайду, так ты заўсёды можаш быць пэўнай, што я нідэ не прападу, бо мне ня першы раз хадзіць бел бацькоў.

Гуляна. Ніколі ня было так неспакойна, як цяпер. Ты-ж сам ведаеш, што ўсюды, па ўсіх да-

рогах езьдзяць жандары, поліцыя і ўсё некага ловаць. Ну ці-ж можна быць пэўнай, што ўсё дабром магло кончыцца?

Мацей. Ты, Гулянка, менш наракай, а ты, Хведзька, другі раз так не рабі: кажы куды ідзеш і калі вернешся.

Хведзька. Добра, татачка.

Мацей. Ну, досыць. Хведзька больш ня будзе так рабіць, каб бацькоў гнявіць. Будзь ты ў хаце, Хведзька, адначынь сабе, а мы пойдзем працаваць, бо ўжо будзе вечар блізка. *(Выходзяць)*.

Хведзька *(адзін)*. Што бацьком сваіх дзяцей шкода, то гэта праўда, але ці-ж праз іх варта сядзець злажыўшы рукі? Не, гэта не памойму. Буду працаваць, покуль будзе магчымасьць!

З ь я в а II.

Хведзька—Зіна.

Зіна *(убягаючы)*. Хведзька, сьцеражыся! Ад самага ранку па дарогах усё езьдзяць жандары. Ужо Грышку арыштавалі. Каб ды больш чаго дрэннага ня было. Яго білі і выпыталі, але-ж ён нічога не сказаў. Матка яго прагаварылася: сказала, што пазаўчора ён хадзіў у вёску Хвайняны. Бачыш, могуць прыехаць сюды і абшукаць цябе і ўсю вёску. Сьцеражыся, Хведзька!

Хведзька. Даўно гэта было?

Зіна. З ранку самага.

Хведзька. Усё дабром скончыцца. Гэта нам першы комсамольскі экзамін. Грышка нічога ня скажа, а бацьку могуць не паверыць. А ты, Зіна, бяжы дый перадай усім, усім сябром, каб яны былі нагатовы. Калі каго арыштуюць, то трэба адабраць з рук гэтых наймітаў панскіх.

Зіна. Добра, я пабягу, калі толькі пасьпею.

З ь я в а III.

Хведзька—Мацей—Гуляна.

Мацей. Поліцыя чагось-та ідзе ў нашу вёску.

Гуляна. Мне працуваецца, што нешта дрэннае будзе.

Хведзька. Што там дрэннага! няма таго дня, каб яны тут не цягаліся. *(Выходзіць)*.

Мацей. Мы баімся і ўся-ўся вёска так баіцца. А ўсё праз што? Ды праз тое, што яны ніколі ў вёсцы не пабудуць, каб ня зьбіць каго, небудзь.

Гуляна. Вось у тым-та і справа, што ўсякі ведае, што некага яны будуць біць, а, каго—так ніхто ня ведае. Усякі думае: мяне, мяне. І ўсе такім чынам баяцца.

Хведзька *(уваходзячы)*. Вядуць жандары нейкага арыштованага па вуліцы, я хацеў пазнаць, але не пазнаў. *(Усе глядзяць у вокны)*.

Мацей. Каго-ж яны там вядуць?

Гуляна. Мне ўжо вочы добра ня служаць, так я і не пазнаю.

Хведзька. Грышку, Грышку, з Бялкоў.

Мацей. Ці-ж Грышку?

Хведзька. Грышку, Грышку! Я пазнаў. Каб не да нас яго часам?

Мацей. Глядзяць па нашу хату!

Хведзька. На нашу, на нашу!

Мацей. Але-ж маладых такіх і арыштоўваюць.

Хведзька. Да нас вядуць! Я іх не баюся. Толькі, каб вы не палохаліся!

Гуляна (спужана, трасучыся ад страху). Ой, ой дзеткі мае!

Мацей. Ужо і перапужалася. (Усе глядзяць у дзьверы. Дзьверы адчыняюцца і ўваходзяць два жандары, якія вядуць Грышку).

Зьява IV.

Тыя-ж.—Два жандары—Грышка.

1 жандар. Добры вечар!

2 жандар. Вы вшысцы ест заарыштаваны! Ты, стары, пес, твая вшыстка родзіна ў дому?

Мацей. Паночкі, я не разумею, што такое родзіна.

1 жандар. А, не разумееш, пся крэў твая! (Да Хведзькі паказваючы на Грышку). То твай спульнік?

Хведзька. Я яго ня ведаю.

1 жандар (да Грышкі, паказваючы на Хведзьку). А то твай спульнік?

Грышка. Я яго ня ведаю.

2 жандар. А, не веш! Я тобе покажа „ня ведаю!“ (Б'е Грышку).

Хведзька (ня ўтрымаўшыся). За што вы б'еце яго, сабакі панскія? Вам яшчэ мала здзекаў над бедным народам!

2 жандар. А то нема чэго гадаць! Ты ест заарыштаваны! Ходзь з намі! (Забіраюць Хведзьку і вядуць з хаты разам з Грышкам).

(Канец).

Мацей і Гуляна (за імі). За што, за паночкі?

Абодва жандары. Мільч! Ідзь до! (Мацей і Гуляна ідуць за імі з плачам. Праз роткі час варочаюцца).

Зьява V.

Мацей—Гуляна.

Гуляна. А мой-жа-ж ты, Фёдарка! што-ж цябе ўзялі гэтыя панскія сабакі?

Мацей. За што-ж яго ўзялі, арыштаваў! Ён нічога дрэннага не зрабіў,—я думаю што звольняць.

Гуляна. А калі і звольняць, то ўсё роўна поў здароўя адымуць. (Плача. Убгае Хведзька, Мацей і Гуляна палыхаюцца).

Зьява VI.

Мацей—Гуляна—Хведзька.

Хведзька. Татачка, мамачка! Я вырваўся рук гэтых здзекароў. Мае сябры напалі на іх, яны мяне вялі. Аднаго канарыка забілі, дру паранілі. Яны мяне арыштавалі за тое, што волюцыянэр. Вы гэтага яшчэ ня ведалі. Та дайце гэта. Цяпер я звольнены. Мая воля поўна, што будзе паміж лясоў і палёў. Я буду гуртаваць такую сілу, каб звольніць усіх бедных сялян і рабочых і, каб яны гэтай воляй карысталіся ў сваіх вёсках, сёлах і гарадох! Выбачайце мяне! Заставайцеся здаровымі!

Мацей і Гуляна. Сынку, мой сынку! За што-ж нас з табою разлучылі?

ЗАСЛОНА.

Вясковая моладзь пра сваю часопісь.

„Малады Араты“ заваяваў сымпатыю вясковай моладзі.

(в. Клянкі. Смалявіцкі раён).

Да жніўня-месяца ў нашу вёску ледзь прабіраўся адзін экзэмпляр часопісі „Малады Араты“. Здавалася, што ня тут яму распаўсюджвацца, абавязкова замрэ, вёска застанеца без „Аратага“, але ня так вышло. Першы нумар часопісі „Араты“ адразу зьявіўся на сябе вялікую ўвагу сялянскай моладзі, „Араты“ чытаўся, як пісьменным так і малапісьменным з захапленнем, з надзвычайнай зацікаўленасцю... Проста, ясна, пароднаму малявалася перад вачыма жыццё наша сярмяжнае.

— Вось дзе журнал!.. І прыгожы, на ліха яму!..

— І лоўка пішуць, пачытаць ёсьць што!..

— І каштуе—плёвыя грошы!.. кожны раз кідае, адзін другому, думкі моладзь наша. А потым і пытаньне рубам паставіла.

— Не карыстацца-ж нам усім адным экзэмплярам? Вылісаць трэба кожнаму.

— Возьмемся за распаўсюджваньне!.. Сказана—зроблена.

Уся перадавая моладзь вёскі хлынула падпісвацца на сваю родную, кроўную часопісь „Малады Араты“.

Позна надумаліся толькі падпісвацца, а і то на Клянкі вылісана, на жнівень-месяц усяго 20 экзэмпляраў

„Маладога Аратага“, з іх 5 падпісчыкаў падпісалася на тры месяцы.

Цікава тое, што часопісь моладзі прыцягнула да сябе і старыкоў. Сярод падпісчыкаў на яго ёсьць і старыя людзі.

На верасень-месяц уся моладзь Клянкі, завярае „Маладога Аратага“, што падпісвацца на яго ўся.

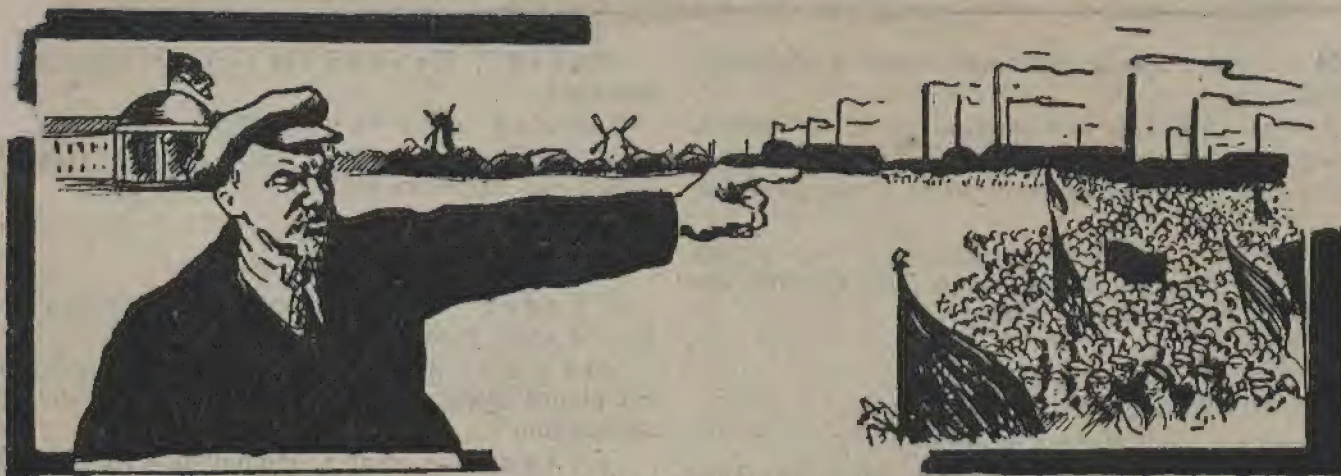
— У калі мы ня выпішам на верасень м-ц 100 экзэмпляраў, дык жывым ня будзем!.. Так казалі хлопцы.

І гэтаму трэба даць веры, бо сымпатыі і жаданні моладзі мацней усяго на сьвеце.

М. Нікановіч.

Як правесьці МЮД.

6-га верасня — 11-ты міжнародны юнацкі дзень. Значэнне яго хаваецца ў тым, што ён з'яўляецца аглядам сіл рэвалюцыйнай працоўнай моцы ўсяго сьвету. Комсамольскія арганізацыі ўсіх капіталістычных краін ужо зараз энэргічна рыхтуюцца да таго, каб выйсьці 6-га верасня арганізаванымі, моцна спаянымі шэрагамі, на вуліцы гарадоў і вёсак і дэманстраваць сваю нянавісьць к капіталістам, сваю рашучасьць у барацьбе за вызваленьне працоўнае клясы ад буржуазнага ўціску.

МЮД—дзень барацьбы, дзень падліку рэвалюцыйнай моцы рабочай і сялянскай моладзі, яе адкрытага масавага пратэсту супроць эксплёатацыі, няроўнасьці і бяспраўя ў умовах, у якіх яна жыве ў капіталістычных дзяржавах.

Комсамол СССР у гэты дзень будзе дэманстраваць сваю гатоўнасьць дапамогі моладзі Захаду і Ўсходу, якая змагаецца за вольнасьць свае краіны, за яе лепшую будучыню.

Комсамольскія ячэйкі павінны, як мага, узяцца за падрыхтоўку да МЮД'у.

Падрыхтоўчая праца і самы дзень павінны быць выкарыстаны для таго, каб азнаёміць кожнага комсамольца, беспартыйнага маладога селяніна, дзяўчыну, піонэра з тымі цяжкімі ўмовамі, у якіх прыходзіцца жыць і змагацца рабочай і сялянскай моладзі тых краін, дзе ўлада знаходзіцца ў руках буржуазіі. Гэта папершае. Падругое—неабходна добра растлумачыць, якія задачы стаяць прад СССР і кожнага з нас у галіне разьвіцьця гаспадаркі, культурнасьці, умацаваньне абаронаспасобнасьці нашай краіны.

Напасьледак, трэцяя задача МЮД'у хаваецца ў тым, каб умацаваць у кожнага комсамольца глыбокае спачуваньне змагальнай моладзі капіталістычных краін, прымусіць яго пазнаць, што ён з'яўляецца сябрам КІМ'у і павінен даваць магчымую дапамогу КІМ'у ў яго рабоце, хоць-бы рэгулярным ўнясеннем інтэрнацыянальнага ўзносу—пяці капеек.

Якую папярэднюю працу павінны правесьці ячэйкі?—а вось якую.

Трэба на бліжэйшых 2-х, 3-х сходах наладзіць гутаркі аб значэньні дня, яго гісторыі, аб рабоце й задачах КІМ'у. Асаблівую ўвагу трэба зьвярнуць на азнаямленьне з комсалам Польшы і Заходняй Беларусі.

Матэрыялам для гутарак павінны служыць: брошура аб гісторыі МЮД, якую выдае ЦК ЛКСМБ, чыткі газэты „Чырвоная Зьмена“, у якой ужо даўно змяшчаецца матэрыял аб жыцьці і барацьбе моладзі Захаду і Ўсходу.

Такія-ж гутаркі варта правесьці з беспартыйнаю сялянскаю моладзьдзю свае вёскі, з піонэрамі. Для дапамогі сабе ў гэтай рабоце, вясковыя ячэйкі павінны прыцягнуць шэфскія гарадзкія ячэйкі, чырвонаармейскія часьці, партыйцаў.

У далейшым ячэйкі павінны заняцца ўхарашэньнем клюбу, хаты-чытальні, адпаведнымі да дня портрэтамі, зьленьню, лёзунгамі, арганізацыяй невялічкага кутка МЮД'у з юнацкай літаратуры, газэт, якія маюцца ў ячэйцы, з матэрыялаў паходу на моладзь у буржуазных дзяржавах і г. д.

Да МЮД'у вельмі каштоўна падрыхтаваць добрую насыценную ці жывую газэту (пажадана тое і другое), якая павінна адпавядаць гэтаму дню. Нельга ўварнуцца і без пастаноўкі п'ескі, якая друкуецца ў гэтым нумары нашай часопісі „Мал. Араты“. Драмгурткі павінны энэргічна ўзяцца за разучэньне п'ескі. Пажадана таксама, каб да МЮД'у комсамольцы разучылі рэвалюцыйныя песні, частушкі і праводзілі арганізаваныя сьпевы.

Самы дзень трэба адсьвяткаваць наступным шляхам.

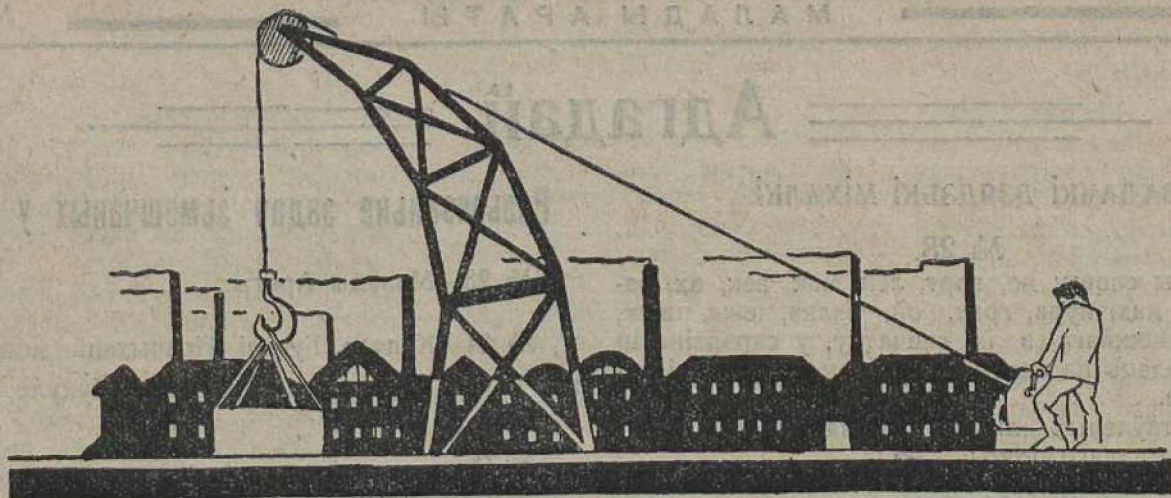
У дзень склікаецца шырокі мітынг з прыцягненьнем моладзі і ўзрослага жыхарства свае вёскі, дзе высьвятляецца гісторыя МЮД'у і каротенька міжнароднае і ўнутранае становішча СССР. Дакладчыкі павінны быць добра падрыхтованы і пад рукамі мець належны матэрыял. Да гэтага трэба прыцягнуць партыйцаў і прадстаўнікоў ад шэфа.

Увечары наладжваецца клюбны вечар сіламі комсала, піонэраў, шэфа. Програмаю вечара павінна быць: вусная газэта, ахвяраваная МЮД'у, чытка характэрных матэрыялаў з жыцьця моладзі ў буржуазных краінах, прыняцьце прывітаньняў моладзі Польшы і Зах. Беларусі, сьпевы рэвалюцыйных песень, п'еска.

На вячэрніх урачыстых сходах трэба сабраць з комсамольцаў інтэрнацыянальныя ўзносы—пяткі.

Вось што можна парадзіць ячэйкам. Шмат новага могуць унесці самі ячэйкі, калі з іх боку будзе праяўлена самадзейнасьць. Д. Ратнэр.

Што чытаць пра МЮД.

А. Самахвалаў. МЮД (нарыс гісторыі міжнароднага юнацкага руху). Выданьне ЦК ЛКСМБ, 1925.

Аўтар у сваёй брошурцы дае нарыс міжнароднага юнацкага руху, пачынаючы з часоў рэвалюцыі 1848 г. Застанаўліваецца на ўтварэньні КІМ'у, на яго ўсіх конгрэсах і на сьвяткаваньні МЮД'у, як у СССР, так і ў капіталістычных дзяржавах.

Брошуру А. Самахвалава павінен пачытаць кожны комсомолец, кожны малады хлапец і дзяўчына.

Комсамольскім ячэйкам неабходна зараз-жа ўзяцца за сталае асьведамленьне з адзіным нарысам на беларускай мове з юнацкага руху.

Гэту брошурку падпішчыкі „Маладога Аратэага“ атрымаюць дармова, разам з гэтым (9-10) нумарам „М. А.“

Г. Чычэрын. З гісторыі інтэрнацыяналу моладзі. Выдавецтва „Маладая Гвардыя“, стар. 126, кошт—50 кап.

Да сучаснага моманту кніжка тав. Чычэрына зьяўляецца галоўным матэрыялам па вывучэньні юнацкага руху. Цяперашняе выданьне мае ўвагі і слоўнік цяжкіх слоў, якія сустракаюцца ў тэксьце. Гэта робіць кніжку яшчэ больш зразумелаю. Яе неабходна прачытаць кожнаму комсасьці.

Ул. Мірашчэўскі. Гісторыя КІМ'у. Выдавецтва „Пролетары“, стар. 38, кошт—13 кап.

Гэта кніжачка выглядае сабою кароценькім популярным абразком юнацкага пролетарскага руху з часу Штутгарцкага конгрэсу да 4-га конгрэсу КІМ'у. Кніжку можна ра-

дзіць кожнаму комсасьці, які пачынае вывучаць комсасьці рух.

Р. Шылер і З. Баматтэр. Эканамічнае становішча рабочай моладзі на Захадзе. Выдавецтва „Маладая Гвардыя“, стар. 132, кошт—60 кап.

Гэта кніжка складаецца з двух аддзелаў: 1—рабочая моладзь пры капіталістычным ладзе, 2—наша барацьба.

У першым аддзеле падрабязова разглядаюцца ўмовы работы моладзі: заробочная плата, працоўны час, вучнёўства і профасьвета. У другім аўтары малююць формы эканамічнай барацьбы рабочай моладзі.

Кніжку т. т. Шылера і Баматтэра трэба ўсім рэкамандваць для чыткі. Гэта кніжка паказвае, як высока стаіць краіна пролетарскай дыктатуры па параўнаньні з „цывілізаваным“ буржуазным Захадам.

Кніжка надрукована на добрай паперы, ілюстравана і лёгка ўспрымаецца.

В. Л. Сангоў. Сялянская моладзь у Бэльгіі. Выдавецтва „Новая Вёска“, стар. 30, кошт—13 кап.

Гэта маленькая кніжачка зьяўляецца адной з вельмі нямногіх кніжак, якія малююць становішча сялянскай моладзі на Захадзе.

Аўтар, даючы ў кніжцы агульны агляд становішча сялянскай моладзі, вялікую ўвагу аддае політычнай і эканамічнай барацьбе моладзі аж да ўзьнікненьня Комсамолу ў 1920 г.

У канцы кніжкі маецца некалькі дыяграм і карта.

С. Кэрад. Комсамол Літвы ў барацьбе. Выдавецтва

„Новая Вёска“ 1925 г. 112 стар., кошт—35 кап.

Кніжка тав. Кэрада апавядае, як жыве, працуе і змагаецца рабоча-сялянская моладзь у „дэмакратычнай“ Літоўскай рэспубліцы. Рабочая моладзь сагнута ў бараньні рогу: 12-13 гадзінны працоўны дзень, нікчэмная плата, кулачная расправа гаспадароў, перасьледваньне за драбязную вольнасьць, апека ксяндзоў—вось як жыве моладзь па-за літоўска-беларускай мяжой. Супроць гаспадароў змагаецца, абараняе інтарэсы рабочай і батрацкай моладзі Літоўскі Комсамол. Комсамол патрабуе, каб літоўская моладзь карысталася тымі ўмовамі працы, якімі карыстаецца моладзь у СССР, арганізуе вакол сябе масы, вядзе працу ў профсаюзах, у вёсцы, у арміі, дапамагае Літоўскай Комуністычнай партыі ў яе барацьбе з азьвярэлаю буржуазіяй. Затое сучасныя гаспадары Літвы—ксяндзы і кулакі—сочаць за комсасьці, ставяць Комсамол па-за межамі закону.

Вось малюнак расправы ахранкі з комсасьці, ад якога робіцца жудасна: таварыш Б. білі па віскох, затылку і бакох. Білі галавою аб сцяну, рвалі валасы... Тав. П. совалі галаву ў печ, якая гарэла, білі прыкладамі, ціскалі ногі і рукі, ушчаміўшы ў дзьверы.

Комсомолец БССР, які жыве ў зусім іншых умовах, павінен ведаць, як жыве і працуе Комсамол за чырвонымі межамі. Кніжка т. Кэрада напісана проста, зразумела, мовай, з цікавасьцю чытаецца.

Адгадай.

ЗАДАЧКІ ДЗЯДЗЬКІ МІХАЛКІ.

№ 28.

Дадзены словы: до, варт, лён, мак, век, ох, ра-
ма, верш, мах, пура, грэх, ой, валка, ежа, віск,
мары; да кожнага з іх спачатку, у сярэдзіне ці
ў канцы дадаць па адной літары так, каб вышлі но-
выя словы.

З падстаўленых літар павінна выйсці імя і
прозвішча аднаго поэты.

№ 29.

Пераставіць літары фігуры так,
каб можна было прачытаць 6 слоў,
маючых знач.: 1) Організацыі мо-
ладзі; 2) жывёла; 3) мера вагі;
4) мыс у Афрыцы; 5) пуга, біч;
6) ежа.

		А		
	Б	Д	Ё	
З	І	К	К	Л
	М	Н	П	
		У		

№ 30.

Замест рысак дадаць патрэбныя літа-
ры, якія дадуць два вялікіх імені.

—Ы—А
—Л—Й
—У—Ь
—Л—Н
—Е—А

№ 31.

З дадзеных літар (саста-
віць) злажыць і напісаць па па-
радку ў клетках квадрату сло-
вы, якія азначаюць: 1) птушка;
2) адпачынак; 3) горны пасёлак;
4) ведзьма; 5) усходы; 6) адзень-
не, убраньне; 7) назва літары;
8) дакумант.

Калі словы падобраны пра-
вільна, то літары дзіяганальных
і сярэдніх шэрагаў (просты і касы крыжыкі) дадуць
прозвішчы 4-х беларускіх поэтаў.

А	А	А	А	Б
Г	Г	Ж	К	Л
Н	Н	О	О	Р
Р	С	Т	У	У
У	Ч	Ы	Ь	Ю

Развязаньне задач зьмешчаных у № 7.

№ 23—Малады Араты.

№ 24—Купала. Гусьлі. Прачытаць можна сло-
вы: Ганак, сурдуд, слуп, зьвязак, Лукулл, іржа.

№ 25—

Д	Р	А	Б	А
Р	Э	Б	У	С
А	Б	О	Р	А
Б	У	Р	А	К
А	С	А	К	А

№ 26—Маркс. Ленін.

№ 27—

	К		В		А	
В	І	Ц	Е	Б	С	К
	Т		Л		К	
М	А	Г	І	Л	Е	Ў
	Й		Ж		Т	

Развязалі: Я. Копцік—№ 23; Я. Казлоўскі—
№№ 23, 24, 26; В. Казлоўскі—№№ 23, 25, 27.

Увага! Усім рашыўшым у гэтым нумары падрад
усе задачкі, рэдакцыя вышле дармова комплект
„Маладога Аратага“ з 1-га па 6-ты № ўключна.

Перапіска з нашымі супрацоўнікамі.

Алесю Любічу. (Стара-Барысаў). Верш „Замеж-
ным працаўніком“ слабаваты. Зьмясьціць ня мо-
жам. Пісаць не пакідай.

М. Горану. (в. Харавіч). Твае ўспаміны пра бе-
лапалякаў скарыстаем пры правядзеньні сьвята
аслабаваньня Беларусі ў 1926 г. Тое самае гаворым
і іншым таварышам.

А. М. (Капыль). П'еса „На Купальле“ вельмі
малая. „Малады араты“ ня раіць табе пачынаць
пісаць з п'ес. Лепш пачынай з допісаў. Частушкі
„Гэй ляцелі гусі“—хоць і напісаны панароднаму, але

зьмест іх такі самы, як у П. Вясковага (гл. „М. А“
№ 5) таму зьмяшчаць ня цікава.

Лідзе Трус. (Узда). Верш „Кавалю“ слабы.
„Малады араты“ чакае ад цябе допісу аб працы
сярод дзяўчат вашага мястэчка.

А. Куляка. (с. Лазовіца). Вершы „Беларусь“ і
„Дзень добры“... (да дня вызваленьня) спацьніліся.

А. К. Верш. „Мне сон прысьніўся“... пабудованы
вельмі дрэнна. Не падыходзіць ня гледзячы на яго
дадатныя бакі.

Я. Будзька. Верш „Вясковае“ слабы. Ня пойдзе.

Рэдактары: { А. Самахвалаў.
Іл. Барашка.

Навіны навукі і тэхнікі.

Лета і зіма на Марсе.

У час прыбліжэння Марса да зямлі, якое адбылося ня так даўно, астрономам удалося зрабіць шэраг назіранняў, датычных з'явішчаў жыцця на гэтай плянеце. Раней за ўсё пацвердзіліся заключэнні ранейшых даследчыкаў адносна існавання на Марсе цёмных ліній, светлых і цёмных плям.

Такім чынам, атрыманы новыя даставярныя звесткі аб праўдзівым існаванні там каналаў, якія мяняюць свой выгляд у залежнасці ад пары году.

Вельмі правільныя назіранні былі зроблены над тым, ці ёсць паветра на Марсе. Выявілася, што паветра ня толькі існуе на Марсе, але й займае вельмі вялікі прастор, які некаторымі вучонымі мераецца ў 100 міль глыбіні.

Але самыя каштоўныя з атрыманых вестак падаюць на долю тэмпературы на Марсе. Удалося даведацца, што на роўніку (экватар) Марса тэмпература ў сярэднім складае 7 градусаў, у мясцовасці, дзе праменьні сонца падаюць коса—13 градусаў, на канцавоўсках (полюсы)—70 град. Апошні лік, між іншым, павінен быць крыху паменшан. З гэтага відаць, што хаця агулам тэмпература Марса значна халадней клімату зямлі, але, тым ня менш расьліны на ім могуць існаваць, чым тлумачацца відзімыя змежны цёмныя плямы планеты. Шэраг вопытаў даказаў, што наўдачу гэта расьлінасьць з'яўляе колеру. Аднак аж да

гэтага часу не ўдалося ўведаць, ці ёсць на Марсе тлен (кісларод).

У сучасны момант некалькі вучоных знашлі мэтоды дасьледваньня гэтага пытаньня, і можна спадзявацца, што ў бліжэйшы час будзе дакладна вядома ці маецца на Марсе тлен, ці не. Калі адказ будзе зацвярдзальны, то гэта будзе новым тлумачэньнем у карысьць існавання там расьліннасьці.

Уся ўлада ў руках жанчын.

У глыбіні Цібету (Азія) вучонымі выкрыта племя, у якім уся ўлада знаходзіцца ў руках жанчын. Кожная жанчына мае 3-5 мужыкоў, якія выконваюць усе гаспадарчыя і хатнія работы. Правадыр племені—таксама жанчына.

Лячэньне трахомы радыем.

Амерыканскі профэсар Біліе зрабіў каля 3.000 вопытаў над лячэньнем воч, якія хварэюць трахомаю, радыем. Сьвежая трахома, асабліва зарністая, вылечвалася пасыля 3-4 сэансаў. Устарэлая трахома—у працягу 8-10 сэансаў.

Вопыты проф. Біліе ў сучасны момант правяраюцца ў Маскве і Ленінградзе.

Радые-часы.

У Нью-Ёрку на ўсіх гарадзкіх часоках пастаўлены радые-прыёмнікі, пры дапамозе якіх стрэлка перасоўваецца на правільнае месца. Апрача таго, усе часы маюць узмацніцелі, дзякуючы якім звон чуваць на прасторы больш вярсты.

ЗЬМЕСТ.

Да расстрэлу тав. Ботвіна—адозва Выканаўчага Камітэту Комуністычнага Інтэрнацыяналу Молодзі; Міжнародны Юнацкі рух і заданьні комсамольца—Іл. Барашка; Два—верш У. Кавалёва; У купальскі дзень—абразок з комсамольскага жыцця Зьм. Паваротнага; Я успомніў сёгодня дзяцінства—верш С. Шушкевіча; Беларусі—верш Алеся Звонака; Ой, вы кудры...—верш А. Якімовіча; У хвалях жыцця—апавяданьне М. Нікановіча; Да зьезду КСМ Заходняй Беларусі—артыкул А. Сянкевіча; Л. К. С. М. Б. С. С. Р.—прывітаньне 11-га зьезду КСМ Заходняй Беларусі; Як мы жывём і працуем—ліст з Заходняй Беларусі падпольніка; Недахопы працы на мушку—старонка допісаў і малюнкаў; Нэп у вёсцы—гутарка першая; Журавель—піонэрская песьня; За год—допіс М.; Займаемся спортам—допіс Я. Ш.; І старыя комсамоляца—допіс селькора Жлобіча; Васька батрак—допіс вясковага комсамольца З. Жораўскага; Выцягваем вёску з цемры—допіс Зэшкі; Гутаркі агронома—Ул. Даведчыка; Жыцьцё і праца маладых гарбароў—Як. Садоўскага; 3 жыцця чырвонай Бальтыцкай Флёты—ліст чырвонага марака Б. Нік.; Хведзька комсамалец—п'еса ў 3-х дзеях з жыцця Заходняе Беларусі А. Дабравольскага; Як правясьці МЮД—артыкул Д. Ратнэра; Што чытаць пра МЮД—водзвы на кніжкі; Адгадай—задачкі дзядзькі Міхалкі; Перапіска з нашымі супрацоўнікамі; Навіны навукі і тэхнікі; Зьмест.

Дасягненьні савецкай тэхнікі.

Яшчэ ня так даўно нафавыя пажары рабілі промыслам назьлічоныя страты і разрухі. У сучасны момант Бакінскія промыслы Азнафты мігам знішчаюць нафавыя пажары.

Быў прароблен вопыт тушэньня пажару сярод промыслаў і шэрагу будынін.

У адну з ям было наліта да 400 пудоў нафты, а наверх налілі бэнзіну і ўсё гэта падпалілі. Праз некалькі сэкунд быў сапраўдны малюнак нафатавага пажару: вогненыя клубкі полымя шугалі ў паветры, густы чорны дым хмарамі лажыўся над промысламі і засьцілаў праменьні сонца... Пачуліся трывожныя гудкі. Хутка зьявіліся пажарныя дружны і па сыгналу начальніка пажарнай каманды былі раскінуты пажарныя рукавы. З вялікаю сілай вырвалася жоўтая пена з пажарных плянг, ахапіла ўсю масу полымя і дыму, і мігам усё загасла. Праз 5-10 сэкунд ня было нават і сьледу, ані полымя, ні дыму. Толькі нядаўна прымяняемы спосаб па барацьбе з нафавымі пажарамі дае нам бачыць дзеянні вялікай вартасьці. На аўтамабілі маюцца 2 бочкі. У аднэй з іх трымаецца рашчына сернакіслага гліназэму, а ў другой—звычайная сода з парашком лакрыцы. Два рукавы злучаюцца ў адзін, дзе і адбываецца хэмічная рэакцыя рашчын, у выніку чаго робіцца пена. Гэтая рашчына, у час выкідваньня на нафту, якая гарыць, утварае масу вуглякіслата. Апошняя мігам знішчае нафавы пажар.

ПРЫМАЕЦЦА на ВЕРАСЕНЬ і да канца году ПАПІСКА

НА АДЗІНУЮ ЧАСОПІСЬ
= СЯЛЯНСКАЙ МОЛАДЗІ =

„МАЛАДЫ АРАТЫ“

= Орган =
ЦК ЛКСМБ.

„Малады Араты“ — на сваіх старонках праводзіць гутаркі аб політыцы. Высвятляе ўсе цікавыя сялянскую моладзь пытанні.

„Малады Араты“ — праводзіць аграномічныя гутаркі, высвятляе асобныя лепшыя гаспадаркі.

„Малады Араты“ — дае парады сялянскай моладзі, у каго вывучыцца, змяшчаючы жыццёпісы правадзіроў БССР і СССР.

„Малады Араты“ — вядзе барацьбу за новую вёску, змагаецца з усімі дрэннымі бакамі жыцця вёскі.

„Малады Араты“ — друкуе творчасць сялянскай моладзі: апавяданні, вершы, прыпеўкі, жарты. Таксама друкуе камсамольскія п'есы і песні.

„Малады Араты“ — для сялянскае моладзі будзе высвятляць жыццё і працу моладзі гораду.

„Малады Араты“ — друкуе артыкулы па пытаннях Комсамоду, Комуністычнай Партыі, звязаныя з працаю вёскі.

„Малады Араты“ — таксама высвятляе жыццё вёскі друкуючы карэспандэнцыі, лісты вясковай моладзі і г. д.

„Малады Араты“ — высвятляе жыццё сялян і рабочых Заходняй Беларусі.

„Малады Араты“ — таксама друкуе матэрыялы для забаў: загадкі, гульні і г. д.

„Малады Араты“ — дае параду моладзі, што чытаць, водзяць аб кніжках, як бібліятэкі „Чырвоная Зьмена“ так і інш.

Комсамольцы, камсамольскія актыў, сельсаветы, Раёныя Выканаўчыя камітэты, хаты-чытальні, гурткі беларусазнаўства, настаўнікі, драмгурткі, кожная сялянская хата, арганізацыі гораду (для падшэфных вёсак), кожная маладая дзяўчына, кожны хлапеч!

ПАСЬПЯШАЙЦЕСЯ ПАПІСАЦЦА НА СВАЮ РОДНУЮ БЕЛАРУСКУЮ ЧАСОПІСЬ!

Умовы падпіскі

На 1 месяц (2 нумар.) — толькі 15 кап.
На 5 мес. (10 нумар.) — „ 75 кап.

Падпіска прымаецца: ва ўсіх паштовых аддзяленьнях, у аддзяленьнях Дзяржаўнага Выдавецтва Беларусі, а гэтак сама непасрэдна ў адзеле распаўсюджвання газэтнага сектору (Менск, Савецкая 63).

ВЫПІСВАЙЦЕ „БЕЛАРУСКУЮ ВЁСКУ“

= АБВЕШЧАН ПЕРШЫ КОНКУРС =

„БЕЛАРУСКАЯ ВЁСКИ“

Рэдакцыя „Беларускай Вёскі“ абвешчае конкурс на найлепшага распаўсюдчыка „Беларускай Вёскі“ на вёсцы. ПРЫМАЦЬ УДЗЕЛ У КОНКУРСЕ МОГУЦЬ УСЁ ГРАМАДЗЯНЕ.

II УМОВЫ КОНКУРСУ:

1. Конкурс будзе цягнуцца тры месяцы — жнівень, верасень і кастрычнік 1925 г.

2. Усякі, хто захоча распаўсюджаць „Беларуск. Вёску“ ў працягу трох месяцаў, павінен сабраць ня менш 200 падпішчыкаў на „Беларускую Вёску“ на тры месяцы і спісак падпішчыкаў разам з сабранымі грашмі адаслаць у рэдакцыю.

АКРАМЯ ГЭТАГА: у тым раёне, дзе будзе сабрана найбольш падпішчыкаў на „Б. Д. В.“ будзе пастаўлен радыёпрыёмнік з моцнагаварыцелем, які каштуе больш 300 рублёў.

Пры дапамозе гэтага радыёпрыёмніка 50—150 чалавек сялян могуць слухаць усякія навіны, ня толькі з Менску, але й Масквы. Таму раёну, дзе будзе сабрана найбольш падпішчыкаў, акрамя радыёпрыёмніка, Менскае Акруговае Зямельнае Кіраўніцтва выдае сартыроўную машыну для колектыўнага карыстання сялян.

Управа Беларускага Дзяржаўнага Страхавання перадае ў такі раён пажарны авоз з усімі прыладамі.

Цэнтраземсклад дае дармова раёну адну сартыроўку коштам 120 рублёў.

Беларускі сельска-гаспадарчы банк дармова перадае ў такі раён малатарню сыстэмы Ланца, Менскі Акруговы Камітэт КП(б)Б — дармова дае ў такі раён бібліятэку.

Беларускі Коопэрацыйны Саюз дармова дае жніярку-самасідку таму коопэратыву, які зьбірае найбольш падпішчыкаў на „Беларускую Вёску“.

Белсельпромсаюз дармова дае малатарню з прыводам для

Акруговы Агдзел Соцыяльнай Забяспечкі абавязуецца даць асобную дапамогу ў наладжваньні гаспадаркі таму інваліду, які зьбірае найбольш лік падпішчыкаў на „Беларускую Вёску“. Акруговы Агдзел Комунальнай Гаспадаркі абавязуецца дармова адпусціць з сваіх складаў на патрэбы грамадзянскіх устаноў раёну матэрыялаў на сто рублёў.

Акруговы Агдзел Народнай Асьветы дармова дае школе сабраўшай у даным раёне найбольш лік падпішчыкаў, добра абсталяваную бібліятэку. Менскі Акруговы Агдзел Авіахіму дармова дае бібліятэку і модель самалёту для тае ячэйкі, якая зьбірае найбольш падпішчыкаў на „Беларускую Вёску“.

III. ХТО АТРЫМАЕ ПРЭМІЮ: Прэмія будзе прысуджана таму грамадзяніну, які зьбірае ў працягу трох месяцаў (жнівень, верасень і кастрычнік) ня менш 200 падпішчыкаў „Беларускай Вёскі“ на тэрмін ня менш трох месяцаў.

Рэдакцыя „Беларускай Вёскі“

3. Падпіска можа быць прыслана адразу альбо й часткамі, але не пазней 1-га лістапада 1925 году.

II. ЯКІЯ БУДУЦЬ ПРЭМІІ:

Першая прэмія — конь Шостая прэмія — добры зімовы калуж
Другая прэмія — карова Сёмая прэмія — тавар на боты
Трэцяя прэмія — арфа Восьмая прэмія — новыя камашы
Чацьвертая — сячкарыя Дзевятая прэмія — новыя часы
Пятая прэмія — сепаратар Дзесятая прэмія — шуг (смет. Сухені)

таго с.-г. коопэратыву, які зьбірае найбольш лік падпішчыкаў на „Беларускую Вёску“.

Галоўпалітасьветы дармова дае валшебны фанар для тэй хаты-чытальні, якая зьбірае найбольш лік падпішчыкаў на „Беларускую Вёску“.

Менскі Акруговы Агдзел Аховы здароўя дармова дае рэнтгенаўскі кабінэт таму раёну, дзе назбіраецца найбольш падпішчыкаў на „Беларускую Вёску“.